

Gimnazija Šentvid
Prušnikova 92
1210 Ljubljana

VOJNA Z DROGAMI - ŽE V NAPREJ IZGUBLJENA BITKA

Raziskovalna naloga iz sociologije

Avtorica: Maja Kresal
Mentorica: Jana Ratkai

4. 03. 2024, Ljubljana

1 POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE

POVZETEK

V svoji raziskovalni nalogi sem se poglobila v boj proti drogam, osredotočila sem se na raziskovanje njegove neučinkovitosti ter razloge, zakaj se morda dosedanja pristopi niso izkazali kot uspešni. Teoretični del mojega dela je zajemal obsežno predstavitev drog, razvrščanje, mehanizme, ki nas vodijo k zaužitju, ter osnovne značilnosti različnih substanc. Poudarek sem namenila tudi kriminalu, povezanemu z drogami, s posebnim poudarkom na dinamiki trga drog. V zaključnem delu teoretičnega poglavja sem izpostavila uspehe in neuspehe različnih politik v boju proti drogam ter predstavila načrte za preprečevanje razširjanja drog. V želji po še bolj poglobljenem razumevanju sem izvedla strukturirane intervjuje z odvisniki, preprodajalci, predstavnico kriminalističnega inštituta ter strokovnjakom iz organizacije DrogArt. Njihove izkušnje in vpogledi so moje ugotovitve še dodatno obogatili. Skozi proces raziskovanja sem prišla do spoznanja, da boj proti drogam predstavlja nenehno dinamičen izziv, ki se mu bomo morda težko povsem izognili. Ključno pa se zdi, da se moramo z drogami naučiti sobivati. To pomeni ne le obravnavanje problema s stališča zavračanja, temveč razvijanje celovitih pristopov, ki omogočajo boljše razumevanje in obvladovanje tako posledic kot tudi vzrokov za zlorabo substanc. Skratka, prihodnost boja proti drogam zahteva inovativne rešitve in usmerjenost k sodelovanju med različnimi sektorji družbe.

KLJUČNE BESEDE:

- droge
- kriminal povezan z drogami
- dekriminalizacija drog
- preventivni ukrepi proti drogam
- klasifikacija drog

SUMMARY

In my research paper, I delved into the battle against drugs, focusing on exploring its ineffectiveness and the reasons why existing approaches may not have proven successful. The theoretical part of my work encompassed a comprehensive presentation of drugs, their classification, mechanisms leading to consumption, and basic characteristics of various substances. I also emphasized the criminal aspect associated with drugs, with a particular focus on the dynamics of the drug market. In the concluding part of the theoretical chapter, I highlighted the successes and failures of different drug policies and presented plans to prevent the spread of drugs. In a quest for even more profound understanding, I conducted structured interviews with addicts, dealers, representatives from the criminal institute, and experts from the DrogArt organization. Their experiences and insights further enriched my findings. Through the research process, I came to the realization that the battle against drugs represents a constantly evolving challenge that we may find difficult to entirely avoid. Crucially, it seems that we must learn to coexist with drugs. This entails not only addressing the problem from a standpoint of rejection but also developing comprehensive approaches that allow for a better understanding and management of both the consequences and the root causes of substance abuse. In essence, the future of the war on drugs requires innovative solutions and a commitment to collaboration across various sectors of society.

KEY WORDS:

- drugs
- drug-related crime
- decriminalization of drugs
- preventive measures against drugs
- classification of drugs

Vsebina

Raziskovalna naloga iz sociologije.....	1
1 POVZETEK IN KLJUČNE BESEDE.....	2
POVZETEK.....	2
KLJUČNE BESEDE:	2
SUMMARY	3
KEY WORDS:	3
3 METODOLOGIJA.....	7
4 HIPOTEZE	8
5 TEORETIČNI DEL	9
5.1 DROGE.....	9
5.1.1 KLASIFIKACIJA PREPOVEDANIH DROG.....	9
5.1.2 NAJPOGOSTEJE UPORABLJENE DROGE	11
5.2 DRUŽBENE OKOLŠČINE ZA ZAUŽIVANJE DROG.....	13
5.2.1 REKREATIVNO UŽIVANJE DROG.....	13
5.2.2 TERAPEVTSKO UŽIVANJE	14
5.2.3 UŽIVANJE DROG POGOJENO S SOCIOKULTURNO TRADICIJO	14
5.2.4 NEKONFORMISTIČNO UŽIVANJE	15
5.3 MLADOSTNIKI IN UŽIVANJE DROG	15
5.4 FINANCIRANJE DROG	16
5.5 TRG Z DROGO	17
5.5.1 KARAKTERISTIKA TRGA Z DROGO	17
5.5.2 TRG Z DROGAMI ZA FINANCIRANJE KRIMINALNIH ZDRUŽB.....	17
5.6 DROGE V POVEZAVI S KRIMINALOM.....	18
5.6.1 RAZLIČNI VIDIKI KRIMINALA Z DROGAMI	18
5.6.2 KRIMINALITETA DROG.....	19
5.6.2 KRIMINAL IN DROGE NA RAVNI POSAMEZNIKA.....	19
5.7 POLITIKE NA PODROČJU DROG	19
Prohibicionizem.....	20
Javnozdravstvena politika.....	20
Klasično liberalna politika	20
5.7.1 MEDNARODNA POLITIKA NA PODROČJU DROG	20
5.8 STRATEGIJA EU NA PODROČJU DROG	26
5.8.1 NACIONALNI PROGRAM NA PODROČJU PREPOVEDANIH DROGV SLOVENIJI	27
6 RAZPRAVA.....	28
7 SKLEP.....	36

8 LITERATURA	37
9 PRILOGE	39

2 PROBLEM NALOGE

Večina držav, vključno s Slovenijo se sooča z zakonsko prepovedjo drog. Kljub restriktivnim politikam in trdnemu pristop je opaziti naraščanje števila uporabnikov drog, kar postavlja pod vprašanje učinkovitost teh politik. Občutek imam, da bolj se trudimo z restrikcijo, bolj mogočne postajajo droge in manj družbenega nadzora imamo nad njimi. Prav zato si želim raziskati, kaj je tisto kar delamo narobe in ali obstajajo boljši načini za zmago v tem boju. Zanimajo me različne politike, morda alternative trenutnim ukrepov ter kako se različne države srečujejo s tem problemom in katere so najuspešnejše.

Dejstvo je tudi, da poteka vsakodnevna prodaja drog na ilegalnih trgih. Ti ilegalni trgi pa predstavljajo nevarnost družbi, saj jih ne moremo nadzorovati niti predvideti česa so zmožni. Raziskati želim, kako bi bilo ilegalne trge možno zmanjšati in kakšna so trenutna stanja med kupcem in preprodajalcem drog.

Mladi so ranljiva populacija, ki iz različnih razlogov poseže po drogah, nekateri se zaradi odvisnosti zatečejo h kaznivim dejanjem. Tako želim v raziskavi ugotoviti, kaj je tisto kar pripravi mladega, da poseže po drogi in se sam zaplete v mrežo trgovanja z drogami.

Drogam želim pristopiti iz različnih vidikov, saj menim, da se med seboj razlikujejo ne le po sprejemljivosti v družbi, ampak tudi po učinkih in nevarnosti. Nameravam preučiti, katere droge bi resnično morale ostati prepovedane ter raziskati možnost dekriminalizacije določenih substanc. S preučevanjem teh vprašanj si prizadevam razviti bolj celovit pogled na problematiko drog, s poudarkom na iskanju trajnostnih rešitev, ki lahko pomagajo zmanjšati škodljive učinke drog na posameznike in družbo.

Ključno vprašanje, ki si ga postavljam je, ali bo vojna z drogami zares kdaj končana, ali pa se bomo morali naučiti živeti z njimi in le zmanjšati negativne učinke.

3 METODOLOGIJA

V raziskovalni nalogi sem uporabila kombinacijo dveh metod za celovit vpogled v problematiko vojne z drogami. Ti metodi sta analiza dokumentov oz. poročil EMCDA ter izvedba strukturiranih intervjujev. Celoten pristop k raziskavi je bil zasnovan tako, da sem primerjala dokumente, za osvetlitev teh pa sem izvedla tudi intervjuje.

1. Analiza dokumentov

Za analizo kvantitativnih vidikov problema zajetih v poročilih sem primerjala uradne statistične podatke s poročil o aktualnem stanju zlorabe drog v Sloveniji in Evropi.

2. Izvedba intervjujev

Opravila sem intervjuje s petimi odvisniki, dvema preprodajalcema, s Kristino Čufar zaposleno na Kriminalističnem inštitutu in z Mino Paš iz DrogArta. Intervjuji so bili strukturirani, potekali so po že vnaprej zastavljenimi vprašanji, prilagojenimi glede na vlogo intervjuvanca. Namen intervjujev je bil pridobiti globlje razumevanje, bolj pristne odgovore in tako zajeti različne perspektive na problematiko.

Vsi osebni podatki mladih intervjuvancev ostajajo anonimni, kar omogoča preglednost in neovirano poglobitev v izjave intervjuvancev. Pri intervjujih sem bila zelo omejena na svoje vire, zato se zavedam, da je število intervjujev premajhno. Rezultati intervjujev uživalcev se zato večinoma nanašajo na mladostnike stare 18 let.

Pri preprodajalcih je bila podobna situacija, saj sama nisem vpletena v to mrežo in je zato težje priti do preprodajalcev, sploh pa takih, ki bi sodelovali v raziskavi. Zato sta moj vzorec dva preprodajalca, ki oba preprodajata konopljo.

Z uporabo kombinacije kvantitativnih in kvalitativnih pristopov sem želela pridobiti celovito razumevanje problematike iz različnih perspektiv ter vzpostaviti trdno podlago za analizo.

4 HIPOTEZE

1. V državah, kjer so droge dekriminalizirane ali pa legalizirane, se je stopnja kriminala z drogami zmanjšala.
2. Droge v Sloveniji bi se morale bolj natančno klasificirati in biti drugačno obravnavneglede na lastnosti.
3. V boju proti drogam bi se morali bolj osredotočati na zmanjševanje škode in pa na preventivo samega začetka uživanja droge.

5 TEORETIČNI DEL

5.1 DROGE

Z izrazom droga so označene različne substance. Sama beseda nosi negativni naboj saj, ko govorimo o drogah največkrat mislimo na prepovedane substance, ki po vnosu v naše telo vplivajo na spremembo našega vedenja, počutja in mišljenja. Take značilnosti imajo številne snovi, ki jih uporabljamo v različne namene. Zakonodaja pa deli droge na zakonite/dovoljene in nezakonite/prepovedane. Pri slednjih velja da je posedovanje, jemanje in trgovanje z njimi kaznivo.

Zakonite/dovoljene droge so kofein, tobak, alkohol, kava in čaj. Pri nekaterih od navedenih je prosta prodaja omejena s starostjo. Nezakonite/prepovedane pa droge, ki se delijo v več skupin, ki jih podrobneje predstavljam v nadaljevanju (World Health Organisation 2016).

5.1.1 KLASIFIKACIJA PREPOVEDANIH DROG

Na zahodu je zelo dolgo prevladovala delitev drog na mehke in trde, dandanes se takšni delitvi strokovnjaki skušajo izogibati, saj naj bi bila po dogajanju na področju biokemije in farmakodinamike psihoaktivnih snovi ta delitev nesmiselna. Tako v večini držav, vključno s Slovenijo delimo droge na osnovi pravnega statusa, torej na dovoljene oz. nedovoljene droge. Ta delitev pa je iz medicinskega vidika problematična, saj v isti koš meče droge z zelo različnimi učinki in z različno stopnjo tveganja zasvojenosti. (Vičar 2015: 8)

5.1.1.2 PRAVNO RAZVRŠČANJE DROG

Bolj natančno v Sloveniji razvrščamo droge takole:

»Prepovedane droge so rastline ali substance naravnega ali sintetičnega izvora, ki imajo psihotropne učinke ter lahko vplivajo na telesno ali duševno zdravje ali ogrožajo primerno socialno stanje ljudi. Razvrščene so v tri skupine glede na resnost nevarnosti za zdravje ljudi, ki je lahko posledica njihove zlorabe ter glede na uporabo v medicini.

Skupina I: rastline in substance, ki so zelo nevarne za zdravje ljudi zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se ne uporabljajo v medicini.

Skupina II: rastline in substance, ki so zelo nevarne zaradi hudih posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se lahko uporabljajo v medicini.

Skupina III: rastline in substance, ki so srednje nevarne zaradi posledic, ki jih lahko povzroči njihova zloraba in se lahko uporabljajo v medicini.

Proizvodnja, promet in posest prepovedanih drog iz skupine I se lahko opravlja le v znanstveno-raziskovalne in učne namene.

Prepovedane droge iz skupin II in III se lahko proizvajajo, dajejo v promet in imajo v posesti za medicinske, veterinarske, učne in znanstveno-raziskovalne namene.

Odgovornosti oz. naloge s področja prepovedanih drog, kot so izdaja dovoljenj za promete prepovedanimi drogami, izdelava statističnih poročil in druge naloge, opravlja Javna agencija RS za zdravila in medicinske pripomočke «. (Javna agencija RS za zdravila in medicinske pripomočke 2016)

5.1.1.3 RAZVRŠČANJE GLEDE NA IZVOR

Nadalje lahko razdelimo droge glede na izvor, torej na naravne, pol sintetične in sintetične, glede na škodljivost in glede na učinek. Vse droge imajo lastnost, da povzročijo specifične spremembe v možganih, do katerih pridejo preko krvnega obtoka, neodvisno od samega načina kako jih vnesemo v telo. Najenostavnejša klasifikacija drog je prav ta, da jih razvrstimo glede na način vnosa v telo:

- kajenje (hašiš, marihuana, tobak, heroin, crack ...),
- popijemo ali pojemo – oralno (alkohol, metadon, sintetične droge, tablete ...),
- njuhanje (kokain, speed, heroin ...),
- vdihavanje (lepila, razredčila, bencin, organska topila ...),
- vbizgavanje v žile (heroin, kokain, sintetične droge, medicinski pripravki ...)

5.1.1.4 RAZVRŠČANJE GLEDE NA UČINEK

Največkrat uporabljena in navedena pa je klasifikacija drog glede na učinke. Svetovna znanstvena organizacija razvršča droge na štiri skupine glede na učinke: depresorji živčnega sistema, stimulanse, perturbatorje živčnega sistema (halucinogene), kanabis in pa NPS (nove psihoaktivne snovi) (Smodej 2016:11).

Depresorji centralnega živčnega sistema

Depresorji centralnega živčnega sistema so obsežna skupina snovi, ki upočasnjujejo delovanje možganov in zmanjšujejo živčno aktivnost. Razdelimo jih na naravne, pol sintetične in sintetične snovi. V medicini imajo široko uporabo, vključno z analgetiki za lajšanje bolečin, trankvilizatorji za umirjanje živčevja ter hipnotiki za zdravljenje motenj spanja.

Primeri teh snovi vključujejo alkohol, opioide (heroin, morfij, kodein, metadon, heptanon, peditin), pomirjevala (npr. apaurin, loram, meprobramat) in hipnotike (uspavalne tablete, barbiturati) (Smodej 2016: 12).

Stimulansi

Stimulansi so snovi, ki povečajo budnost, energijo in osredotočenost. Delimo jih na naravne (kot so nikotin, kofein) in sintetične (amfetamin, ekstazi, kokain). Kljub pozitivnim učinkom, kot so evforija, lahko povzročijo težave s spanjem in izčrpanost. Dolgotrajna uporaba lahko vodi tudi do halucinacij. Prenehanje jemanja teh pa povzroči abstinenčne težave, kot so

razdražljivost in depresija. V Evropi sta najpogostejše uporabljena nedovoljena stimulansa amfetamin in ekstazi. Stimulansi pa lahko tudi povzročijo resna zdravstvena stanja, kot so smrtni primeri, zlasti pri neizkušenih uživalcih (Smodej 2016: 12).

Halucinogeni in kanabis–perturbatorji centralnega živčnega sistema

Halucinogeni so snovi, ki povzročajo motnje v običajnem delovanju možganov, kar vodi do psihoz. Te snovi sprožajo privide, blodnje ter zaznavanje stvari, ki ne izvirajo iz realnosti. Primeri halucinogenov vključujejo LSD, meskalin, psilocibin, ekstazi in druge sintetične droge. Kanabis, ki tudi spada pod perturbatorje centralnega živčnega sistema, pa vključuje marihuano, hašiš in hašiševo olje (Smodej 2016: 13).

NPS-nove psihoaktivne snovi

V Evropi opazamo naraščanje novih psihoaktivnih snovi (NPS), ki so ustvarjene z namenom posnemanja učinkov že poznanih drog. Te snovi se lahko prodajajo neposredno na trgu prepovedanih drog ali pa tudi med dovoljenimi, saj še niso kriminalizirane. Hitrost sprememb na tem področju je visoka, pri čemer je evropski sistem zgodnjega opozarjanja v letu 2013 prejel poročila o približno eni novi snovi na teden. Številni proizvodi, ki so na trgu, vsebujejo mešanico snovi, za katere zaradi pomanjkanja podatkov ni enostavno predvideti niti trenutnih niti dolgoročnih učinkov za zdravje, kar jih naredi še toliko bolj nevarne (Smodej 2016: 14).

5.1.1.5 RAZVRŠČANJE GLEDE NA NEVARNOST

O nevarnosti drog pa ne moremo govoriti enodimenzionalno. Kot navaja Čebašek Travnikova (2006) droge niso nevarne same po sebi, temveč v interakciji s posameznikom, načinom uživanja in kontekstom, v katerem se uživa. Kar se tiče kriterijev za določanje nevarnosti drog izpostavlja:

- trenutno raven škode, ki jo določena droga povzroča v izbrani skupnosti ali globalno;
- zdravstvene posledice zaužitja droge, ki jih občutijo najbolj prizadeti uživalci – pri tem se najvišje uvršča alkohol, sledita tobak in nikotin, nazadnje marihuana;
- splošno toksičnost – med nevarne droge se uvršča tobak, alkohol tobak in heroin, med manj nevarne pa marihuano;
- družbena nevarnost (gre za to, v kolikšni meri so droge nevarne za samo družbo; v zahodni civilizaciji kot za družbo nevarne droge veljajo alkohol, kokain in heroin, medtem ko marihuana ni navedena).

5.1.2 NAJPOGOSTEJE UPORABLJENE DROGE

5.1.2.1 Konoplja

Konoplja, znana tudi kot marihuana, je ena najbolj razširjenih prepovedanih drog tako globalno kot tudi v Sloveniji. Izvira iz rastline *Cannabis sativa*, ki uspeva v zmernem in tropskem podnebju. Kot naravna snov je ena najpogostejše uporabljenih psihoaktivnih drog na svetu, skupaj s tobakom, alkoholom in kofeinom.

Glavna psihoaktivna sestavina konoplje je tetrahidrokanabinol (THC). Poleg svoje psihoaktivne uporabe se konoplja uporablja tudi v medicinske namene, kjer so raziskave pokazale nekatere pozitivne učinke (Smodej 2016: 13).

Konoplja še vedno vlada na trgu prepovedanih drog v Evropi. Njen trg je velik in stabilen, z raznoliko ponudbo konopljinih proizvodov. Skrb vzbujajoča je pojav sintetičnih snovi, podobnih konoplji, ki so vse bolj razširjene. Pomembno pa je omeniti, da je konoplja najpogostejša snov pri akutnih zastrupitvah, ki zahtevajo sprejem v bolnišnico. Poleg tega pa je konoplja najpogostejša snov pri posameznikih, ki se zdravijo zaradi zasvojenosti, zato ima pomembno vlogo tudi v preventivnih programih, še posebej med mladimi (EMCDA 2022).

Problematika konoplje

Lahko bi rekli, da je konoplja med ljudmi že stoletja in vzbuja nove strahove ter skrbi. O njej se nenehno govori in je nekakšen mainstream, po drugi strani pa v zvezi z njo vlada nelagodje in nekakšen molk. V Sloveniji se zdi, da je marihuana postala nacionalno razširjena nelegalna droga. Visoka stopnja razširjenosti kaže, da zakonska prepoved ni ustavila njene popularnosti, temveč je le prispevala k skrivanju uživalcev. Nekateri strokovnjaki zato zagovarjajo dekriminalizacijo in posledično destigmatizacijo uživanja marihuane, s ciljem, da bi odvzeli drogi negativni status ter jo prepoznali kot del vsakdanjega življenja brez negativnih predznakov.

Kljub razširjenosti in dejstvu, da rekreativni uživalec konoplje naj ne bi predstavljal nevarnosti zase ali za družbo, je še vedno obravnavana kot potencialna grožnja družbenemu sistemu. V zahodnem kulturnem kontekstu so uporabniki prepovedanih drog celo označeni kot sovražniki, medtem ko so uporabniki dovoljenih drog (alkohol) kategorizirani kot prijatelji (Vičar 2015: 30).

Vičar (2015) trdi, da marihuana v primerjavi z drugimi drogami, kot so heroin, alkohol ali LSD, ne sproža agresivnosti, temveč sproža sproščenost. Po drugi strani pa družbeno sprejemljiva legalna droga kot je alkohol sproža veliko agresivnosti in posledično nasilja, kar postavlja mnogo vprašanj o smiselnosti teh regulacij.

5.1.2.2 Kokain

Kokain je stimulans, pridobljeni iz listov koke, ki jo obsežno gojijo v Južni Ameriki. Različicokokaina, primerno za kajenje, imenujemo crack. Kljub prepovedi in kaznivosti gojenja, predelave ter prodaje kokaina za nemedicinske namene, je njegova uporaba razširjena povsem svetu (Smodej 2016: 14).

Kokain ostaja druga najpogostejše uporabljena prepovedana droga v Evropi in je donosen del kriminalne trgovine z drogami. Zabeleženih je bilo rekordnih 213 ton kokaina leta 2019, kar kaže na naraščajočo ponudbo drog v Evropi. Čistost kokaina se povečuje, njegova cena pa ostaja nespremenjena. Dolgoročni trend kokaina se zvišuje in raziskave kažejo, da je kokain

vse bolj pogost v vzhodnoevropskih mestih, čeprav je stopnja odkrivanja še vedno nizka (EMCDA 2021).

5.1.2.3 Amfetamin

Amfetamin, znan tudi kot "spid", je močno poživilo, ki povzroča povečanje budnosti, zmanjšanje apetita, pospešitev srčnega utripa in dvig telesnega tlaka in temperature. Uporaba spida lahko privede do različnih fizičnih in psihičnih težav, vključno z amfetaminsko psihozo, motnjami spanja, odvisnostjo ter poškodbo notranjih organov. Amfetamin se po navadi uživa s snifanjem, lahko pa tudi oralno ali intravenozno (DrogArt 2017).

Amfetamin ostaja pomemben stimulan v Evropi, takoj za kokainom. Domača proizvodnja, predvsem na Nizozemskem, v Belgiji in na Poljskem, ostaja donosna zaradi stabilnega povpraševanja. V 2019 so države poročale o 17 tonah zasegov amfetamina, kar kaže na povečanje v zadnjih letih. Izzivi nastajajo zaradi domačih proizvodov laboratorijev, uničenje teh pa je bilo evidentno v Nemčiji in na Poljskem. Kljub zdravstvenim tveganjem je povpraševanje po amfetaminu v porastu in uporabniki predstavljajo vsaj 15 % tistih, ki se prvič vključijo v zdravljenje (EMCDA 2021).

Heroin

Heroin spada v skupino depresorjev centralnega živčnega sistema, je polysintetična snov in eden prvih derivatov morfina. Nastane s postopkom acetiliranja morfija, ki se pridobiva iz posušenih cvetov maka. Heroin je bil prvotno uporabljen kot zdravilo proti kašlju in so ga poimenovali diacetil morfin (Smodej 2016: 14).

Uporaba heroina se je v zgodovini spreminjala, danes pa ostaja kot ena izmed mnogih prepovedanih substanc. Pogosto so ga povezovali s kriminalom in prostitucijo, a sčasoma so te klasifikacije zamrle (Smodej 2016). V Evropi so bile v letih 2018 in 2019 zasežene velike količine heroina, s čimer se povečuje zaskrbljenost glede uporabe. Leta 2018 so bile odkrite tudi velike pošiljke v evropskih pristaniščih, kar odraža raznolikost trgovine s heroinom. Kljub staranju in zmanjševanju skupine uporabnikov, pa delež smrti v povezavi s heroinom ostaja visok (EMCDA 2021).

5.2 DRUŽBENE OKOLŠČINE ZA ZAUŽIVANJE DROG

»Ponavadi tipologije, ki sledijo razvoju kariere uživalca oz. intenziteti uživanja, zanemarjajo družbeno konstrukcijo uživanja oz. ustvarjanje okvirov, v katerih lahko uživanje drog razumemo.«. Štirje tipi tvorijo matriko z dvema dimenzijama: prva je, ali je droga blago ali pa vernakularna dobrina; druga pa, ali je uživanje heteronomno in instrumentalno ali pa avtonomno in ekspresivno.« (Flaker 1999: 809)

5.2.1 REKREATIVNO UŽIVANJE DROG

Kot pravi Flaker (1999) »če analiziramo različne tipe uživanja vidimo, da je uživanje drog v naši civilizaciji lahko rekreativno, ko temelji na neutilitarni, ekspresivni uporabi, kjer je v ospredju estetski užitek sublimnega tipa.«

Pojem rekreativnega uživanja običajno opisuje lahkotno dejavnost, ki se izvaja v prostem času in prinaša užitek iz same izkušnje, pri čemer so koristni učinki družbenega pomena. Uživanje mamil, na primer, spada v kategorijo iger, kjer so pomembni nenavadni telesni občutki. Kljub temu, da se uživanje drog vključuje v igre, postanejo posledice resnične in usodne, kar presega okvir igre. Analiza užitka tobaka kaže, da negativen okus ni povezan z dejanskim užitkom. Kljub zavedanju škodljivih posledic je strupenost in zasvoljivost osnova mračne estetike uživanja tobaka. Podobno, uživalci heroína opisujejo dinamiko užitka kot kombinacijo strahu, pričakovanja, moči in blaženosti.

V primerjavi s tem se podatki o zasvojenih alpinistih, kvartopircih ali hekerjih kažejo, da njihove dejavnosti, četudi tvegane, pogosto veljajo za rekreativne. Vendar pa se lahko pri uživalcih drog pojavi prehod iz rekreativnega uživanja v nekaj resnejšega, ko uživanje ne prinaša več užitka.

5.2.2 TERAPEVTSKO UŽIVANJE

Terapevtsko uživanje mamil se razlikuje od rekreativnega, saj je bolj usmerjeno k zdravstvenim potrebam posameznika. V tem kontekstu uporaba mamila služi kot sredstvo za odpravo ali lajšanje zdravstvenih težav, pogosto pod nadzorom zdravnika. V terapevtskem uživanju je vloga zdravnika pogosta, vendar ni nujna. Veliko ljudi uporablja substanc za zdravljenje svojih težav brez zdravniškega nadzora. Kljub kriminalizaciji nekateri uživalci različnih substanc, ki imajo zdravilni potencial, sami izbirajo terapevtski pristop brez zdravniškega blagoslova.

V primerjavi z rekreativnim uživanjem, terapevtski okvir izpostavlja uporabo mamila za doseganje določenega zdravstvenega cilja. Na primer, vzdrževanje na metadonu lahko zmanjša abstinence in dramatičnost odtegnitvenih simptomov. Opijate, kot je morfij, lahko ljudje uporabljajo tudi za lajšanje bolečin brez doživljanja odtegnitvenih kriz.

Delitev mamil, ki se uporabljajo predvsem rekreativno, in tistimi, ki se uporablja terapevtsko, ni vedno jasna. Substanc, ki so bile nekoč medicinsko uporabljene, so postale predmet rekreativnega uživanja zaradi kriminalizacije. Razumevanje zasvojenosti kot sinteze obeh tipov uživanja (za doseganje užitka in za odpravo zdravstvenih težav) po mnenju Flakerja (1999) ponuja širši vpogled v kompleksnost te tematike.

5.2.3 UŽIVANJE DROG POGOJENO S SOCIOKULTURNO TRADICIJO

»Droge pa ne obstajajo kot blago v tradicionalnih družbah, kjer je uporaba vtkana v družbeno tkivo, mamilo pa se proizvaja za lastno uporabo z lastnimi sredstvi.« (Flaker 1999: 809)

Odvija se v okviru vsakdanjega življenja v tradicionalnih skupnostih. Mamila, kot del ritualov, so povezana z določenimi priložnostmi, bodisi družabnimi, verskimi ali povezanimi z okolijskimi razmerami. V takemu uživanju droge niso obravnavne kot blago (Flaker,

1999).

V nasprotju s tem, v sodobni, potrošniški družbi pa so droge predvsem trgovski izdelki. Ošijske vojne so dokaz, kako so droge postale blago v kontekstu industrijske družbe, kjer setrg širi na račun drugih združb (Flaker 1999).

5.2.4 NEKONFORMISTIČNO UŽIVANJE

»Nekonformistično uživanje je četrti tip, ki se razlikuje od tradicionalnega po svoji ekspresivnosti, kibeži definiranju droge kot blaga.« (Flaker 1999: 809)

Nekateri ljudje tvorijo posebne skupnosti, ki se ne ravna po normah širše družbe in tudi v okviru teh uživajo droge. V preteklosti so obstajale skupnosti, kjer so ljudje oblikovali poseben način življenja. Te skupnosti so se skrivale, saj so bile drugačne od večinske kultura. Čeprav droge danes niso več tako politično obravnavane kot v preteklosti, obstajajo kot način izražanja nestrinjanja z odraslim svetom (Flaker 1999). Uživanje drog danes ostaja kot nekakšen pobeg, ki prinaša pristen užitek v primerjavi s ponarejenimi užitki, ki jih vidimo v medijih.

Flaker zaključa: »Štirje tipi tvorijo matriko z dvema dimenzijama: prva je, ali je droga blago ali pa vernakularna dobrina; druga pa, ali je uživanje heteronomno in instrumentalno ali pa avtonomno in ekspresivno.« (1999: 809)

5.3 MLADOSTNIKI IN UŽIVANJE DROG

Po Smrdelovi (2016), so mladostniki in uporaba nedovoljenih drog kompleksna tema, ki jo je mogoče analizirati z različnimi teorijami socialnega nadzora in socialnega učenja. Spodaj so razložene teorije, ki se nanašajo na to področje.

- 1. Hirschijev socialni nadzor:** Ta teorija poudarja skladnost družbe, postavljenih meril in norm, ki pojasnjuje, zakaj nekateri mladi kljub drogam in drugim skušnjavam ne kršijo družbenih pravil. Prestopniško vedenje naj bi bilo le posledica šibke ali prekinjene povezave med posameznikom in družbo.
- 2. Teorija vrstniške socializacije:** Ta teorija izhaja iz predpostavke, da medsebojni odnosi, zlasti z močnimi vrstniki, vplivajo na mladostnika in njegovo uporabo prepovedanih drog. Družina in šola imata posreden vpliv, medtem ko združenje močnih vrstnikov neposredno vpliva na mladostnika.
- 3. Teorija socialnega učenja:** Ta teorija pojasnjuje, kako mladi oblikujejo svoje stališče do prepovedanih drog na podlagi mnenj vzornikov, prijateljev in staršev. Pozitivno socialno okolje, ki zagotavlja vzornike in izobražuje o drogah in njihovi škodljivosti je torej ključno.
- 4. Teorija prehoda:** Ta teorija vključuje dva načina uporabe drog glede na njihovo naravo. Nekateri začnejo s snovmi kot so alkohol, tobak ali marihuana, preden preidejo na trše droge.

Teorija prav tako opisuje štiri faze napredovanja mladostnikove uporabe drog, ki so: abstinenca, uživanje alkohola in tobaka, uporaba marihuane in ostalih prepovedanih snovi.

Različne teorije poudarjajo različne vidike, a skupno imajo razumevanje vpliva socialnega okolja, vrstniških odnosov, vzornikov in družinskih vplivov na mladostnika. Preventivne dejavnosti morajo tako biti zasnovane na teh teorijah in raziskavah, da bi preprečile odvisnost in mladim zagotovile pozitivno okolje ter vzornike (Smrdel 2016: 8,9).

Smrdelova (2016) pa tudi poudari, da imajo mladi zaščitne dejavnike kot so sposobnost premagovanja ovir, zaupanje, samozavest, dobra komunikacije in kritično razmišljanje, ki lahko zmanjšajo verjetnost uporabe drog. Vzgojne pristope je zato treba osredotočiti na razvoj teh. Ključni pri tem pa so starši, učitelji in drugi odrasli, ki pomagajo mladostniku izoblikovati osebnost.

5.4 FINANCIRANJE DROG

Odvisniki imajo različne načine financiranja drog;

Po besedah Grebenčeve (2003) v začetnih fazah kariere uživalca predstavlja družina in družinsko premoženje pomemben vir financiranja. To vključuje prodajo družinskega premoženja in tatvine znotraj družine. Nekateri dobivajo tudi žepnino, so občasno ali redno zaposleni v nekaterih primerih pa dobivajo socialno pomoč.

Po izčrpanju prvotnih virov se uživalci obrnejo na premoženjski kriminal, »dilanje«, prostitucijo ali pa kakšne druge oblike nezakonitega pridobivanja denarja. Med drugimi načini na tej stopnji se nekateri obrnejo tudi na »žicanje« (prošnja za denar ali stvari) ali pa kockanje.

Pomembno je omeniti, da se načini pridobivanja sredstev za droge lahko spreminjajo na fazo zasvojenosti, in sicer od začetne faze do faze zasvojenosti in nato do faze, ko oseba poskuša nehati z uživanjem. Legalni načini so pogosto pomembnejši v začetni fazi, medtem ko se v kasnejših fazah povečuje kriminalno vedenje (Grebenc 2003: 427).

5.5 TRG Z DROGO

5.5.1 KARAKTERISTIKA TRGA Z DROGO

Uživalci drog si prizadevajo, da bi uživanje drog postalo običajna potrošniška praksa, namreč kjer je izbira, je le ta stvar racionalne odločitve potrošnika. Delovanje nelegalnega trga z drogami temelji na drugačnih pravilih kot legalni trgi. Kupovanje drog poteka skrivno, s poudarkom na osebnih stikih, zaupanju in anonimnosti.

Uživalci predstavljajo trgovino z drogami kot hierarhično piramido, kjer so najnižje stopnje povezane z uživalci, medtem ko najvišjih stopenj, kot so šefi, uživalci ne poznajo. Pomembno vlogo tako prevzame nasilje in predstavlja sredstvo za vzdrževanje dogovorov in razmerja moči med strankami na ilegalnem trgu. Strah pred prevarami, dolгови in nezaupanjem so vzroki za nasilje, ki deluje kot oblike nadzora.

Kupovanje drog je dejavnost, ki uživalce neposredno povezuje s kriminalom. Regulacije črnega trga poteka izven formalnih okvirov, kjer nasilje služi kot način vzdrževanja reda in avtoritete. Nekateri uživalci se vključujejo v preprodajo drog, večinoma zato, da pokrijejo lastno rabo, vendar pa jih le malo zdrži dalj časa v tej vlogi. Poleg tega pa se uživalci drog lahko znajdejo v vlogi žrtev kriminala, saj so tarča zaradi denarja ali substanc, ki jih posedujejo (Grebenc 2003: 428).

5.5.2 TRG Z DROGAMI ZA FINANCIRANJE KRIMINALNIH ZDRUŽB

»Številne razsežnosti nezakonite trgovine s prepovedanimi drogami močno vplivajo na mednarodno, regionalno in nacionalno varnost ter financiranje transnacionalnih kriminalnih in terorističnih združb.« (Košir 2002: 1028)

Dejavniki kot so ekonomska, politična in družbena nestabilnost, tveganja za okolje in zdravje ter vojaške grožnje, so neposredno in posredni povezani z nezakonito trgovino s prepovedanimi drogami. V novi dobi globalizacije, kjer se meje umikajo in informacije postajajo dostopne, transnacionalne kriminalne in teroristične organizacije delujejo vse bolj koordinirano.

Prepovedane droge predstavljajo ključni vir dohodka teh organizacij. s prepovedanimi drogami je ena najbolj dobičkonosnih dejavnosti, zlasti v povezavi s kokainom in heroinom. Glavni akterji te trgovine so mednarodne organizacije, vključno z BinLadnovi Al Kaido, kolumbijskimi karteli, mafijo in mnogimi drugimi.

Ocenjuje se, da globalna vrednost trgovine s prepovedanimi drogami dosega vsaj 400 milijard ameriških dolarjev, kar presega vrednost nekaterih drugih industrijskih sektorjev. Zaradi velikega dobička in povezanosti s trgovino z orožjem, pranjem denarja in korupcijo so organizacije v iskanju zatočišča pogosto povezane z državami v razvoju.

Košir (2002) tudi poudarja, da je prohibicija drog pomemben dejavnik spodbujanja terorizma in organiziranega kriminala. Ukvarjanje z viri financiranja terorizma se pogosto osredotoča na odpravljanje nezakonite trgovine z drogami. Prohibicioinstična politika pa tudi omogoča večji zaslužek na prepovedanih drogah, saj so proizvajalci edini, ki določajo ceno.

»V strokovni in laični javnosti se v zadnjem času vse pogostejše pojavlja vprašanje o smiselnosti prohibicije prepovedanih drog, zlasti ker naj bi bila ta pomemben dejavnik spodbujanja terorizma in organiziranega kriminala. Vse več poznavalcev namreč ugotavlja, da se tradicionalni ukrepi v boju proti trgovini z drogami niso izkazali za učinkovite, zato je vprašanje glede prohibicije še toliko bolj na mestu.« (Košir 2002:1028)

5.5.3 STANJE V SLOVENIJI

Slovenska policija že dlje časa opozarja na to, da je trenutna kazenska zakonodaja v državi rigidna in neustrezna za učinkovito preiskovanje ter dokazovanje najhujših kaznivih dejanj v povezavi z mednarodno organizirano kriminaliteto.

Mednarodne organizirane kriminalne družbe letno pridobijo okoli 140 milijard evrov s svojimi nezakonitimi dejavnostmi, pri čemer je tihotapljenje in prodaja prepovedanih drog še vedno ključna nezakonita dejavnost, ki prinaša ogromne dobičke. Denar, pridobljen s prodajo drog, se pogosto opere in vloži v legalne posle. Takšne organizacije delujejo tudi v Sloveniji, zato policija sodeluje z Europolom, Interpolom in drugimi državami pri preiskovanju organiziranega kriminala (Ministrstvo za notranje zadeve 2024).

5.6 DROGE V POVEZAVI S KRIMINALOM

5.6.1 RAZLIČNI VIDIKI KRIMINALA Z DROGAMI

Kriminal povezan z drogami, je kompleksen pojav, ki ga je težko opredeliti enoznačno. Empirične študije pogosto uporabljajo tristranski konceptualni okvir, ki temelji na psihofarmakološkem, kompulzivno-gospodarskem in sistemskem modelu. Ta model analizira različne vidike kriminala povezanega z drogami, vključno s psihoaktivnimi učinki, kompulzivnim gospodarskim vedenjem in sistemi nasilja v trgovini z drogami (EMCDA 2007).

- Psihofarmakološka kazniva dejanja: Vključujejo akutno in kronično uporabo psihoaktivnih snovi, ki lahko vodijo do agresivnosti in nasilja.
- Kompulzivna gospodarska kazniva dejanja: Storjena zaradi odvisnosti od drog, vključujejo prodajo drog, prostitucijo, kraje, ropi, vlomi in druge oblike, kjer so storilci plačani z drogami.
- Sistemska kazniva dejanja: Povezana z nasiljem kot strategijo nadzora v trgovini s prepovedanimi drogami, vključujejo pa ozemelske spore, kaznovanje goljufij, izterjavo dolgov in spopade s policijo. Kršitve zakonov o drogah: Vključujejo kršitve od uporabe do prometa s prepovedanimi drogami, vključno z povezanimi

dejanji, kot so proizvodnja, promet spredhodnimi sestavinami, pranje denarja in vožnja pod vplivom drog.

- Merjenje kriminala, povezanega z drogami je izziv, saj je vzročna povezava med drogami in kriminalom zelo kompleksna. Omejenost uradnih statističnih podatkov omejuje oceno obsegakriminala, zato je potrebno upoštevati številne faktorje, ki vplivajo na razmerje med kriminalom in drogami (EMCDA 2007)

5.6.2 KRIMINALITETA DROG

Kriminaliteta prepovedanih drog obsega nedovoljeno proizvodnjo, promet ter preprodajo teh substanc. Proizvodnja se lahko odvija naravno z gojenjem rastlin, kot so mak, koka, konoplja ali pa laboratorijsko polysintetično ali sintetično pridobivanje drog. Nekatere glavne poti prepovedanih drog vključujejo heroinski tok z daljnega vzhoda proti zahodu in "balkansko pot" za tihotapce mamil skozi Turčijo pa vse do Slovenije (Griljc 2007: 30).

Griljeva (2007) tudi poudarja, da nekatere države niso zelo zainteresirane za odkrivanje ali odpravnaslov nedovoljenih rastlin ali ilegalnih laboratorijev, saj te prinašajo velike dobičke. V nekaterih predelovalnih državah so vpleteni v organizirani kriminal celo vplivni lokalni in državni politiki ter policija.

Pri odkrivanju ima ključno vlogo Interpol, ki zbira informacije o nedovoljeni pridelavi in proizvodnji prepovedanih drog v državah proizvajalkah. Ameriška agencija DEA v te države pošilja tudi prikriti preiskovalci, ki sodelujejo s tajnimi agenti obveščevalnih služb, da bi zbirali informacije in preprečevali nezakonit izvoz drog v ZDA ter razkrivali nedovoljeno proizvodnjo (Griljc 2007: 30).

5.6.2 KRIMINAL IN DROGE NA RAVNI POSAMEZNIKA

Flaker (1999) pa tudi pove, da je široko sprejeta domneva o povezavi med uživanjem drog in kriminalom. Pogosto se je trdilo, da uživanje drog sili mlade v druge oblike kriminala, zlasti kraje in rope za financiranje drog. To podpirajo vsi podatki policijskih statistik, pravijo, da je večja verjetnost, da bodo obtoženi ali prijeti zasvojeni z drogami. Prav tako raziskave na populacijah prestopnikov kažejo visoko stopnjo povezave med uživanjem drog in kriminalom, vendar pa ni nedvoumnih dokazov o vzročni povezavi med uživalci drog in prestopniki. Različni dejavniki, kot so ekonomska nujnost, različne subkulture in izguba samokontrole do droge lahko vse vplivajo na posameznika. Tako moramo biti pazljivi pri oblikovanju politik na področju drog ter razumeti povezave med uživanjem drog in izvajanjem kaznivih dejanj.

5.7 POLITIKE NA PODROČJU DROG

Dandanes imamo veliko različnih politik drog, tri glavne pa so: prohibicionizem, javnozdravstvena politika in klasično liberalna politika.

Prohibicionizem

Prohibicionizem prihaja iz ZDA. Ta politika zagovarja popolno prepoved trgovanja z drogami in javne uporabe. Izvaja represivne ukrepe, ki temeljijo na prepričanju, da droge povzročajo odvisnost ter s tem povezane zločine. Prohibicionizem se osredotoča na zakonsko prepoved uporabe drog in kaznuje tako uporabnike kot prodajalce (Smodej 2016: 18).

Javnozdravstvena politika

Osredotoča se na zdravje posameznikov, javno zdravje ter ohranjanje javnega reda in miru. Njen glavni cilj je spodbujanje zdravega življenjskega sloga kot preventivnega ukrepa. Pri uporabnikih drog se osredotoča na zmanjševanje škode in tveganj. Ta politika predstavlja alternativo represivnim pristopom, zavzema pa se tudi za legalizacijo konoplje za zdravstvene namene (Smodej 2016: 18).

Klasično liberalna politika

Ta uporabo drog ne označuje kot bolezen, temveč kot vedenje, ki izhaja iz posameznikove izbire in vrednot. V tem pristopu uporaba drog ni obravnavna kot zdravstveno, temveč kot etično vprašanje. Za zagovornike te politike je prosti trg ključen, saj verjamejo, da bi legalizacija drog zmanjšala število kriminalnih dejanj, povezanih z njihovo uporabo (Smodej 2016: 19).

5.7.1 MEDNARODNA POLITIKA NA PODROČJU DROG

V globalnem kontekstu se oblikujejo različni pristopi k urejanju vprašanja drog. Mednarodni sistem nadzora nad drogami, ki deluje pod OZN, postavlja osnovo za politike držav v zvezi z drogami. Glavni fokus mednarodne politike je na nadzoru ponudbe drog. Verjame se, da bi zmanjšanje ponudbe na trgu privedlo do manjše dostopnosti, višjih cen ter posledično zmanjšanja porabe drog (Smodej 2016: 20).

Kljub različnim politikam lahko opazimo prevladujočo politiko prohibicije.

Politika ničelne tolerance

ZDA so bile gonilna sila za uveljavitev globalnega modela vojne proti drogam, ki ga je sprejelo več srednje in vzhodnoevropskih držav. Ta politika, znana tudi kot "war on drugs", je nasilna in sistematična ter si prizadeva za družbo brez drog. Zagovorniki te politike so prepričani, da je vojna proti drogam nujna za ohranjanje družbene strukture. Ugotovitve pa so pokazale, da ta politika ni zmanjšala uporabe drog, ampak je povečala socialne probleme, nestrpnost ter okrepila represivne državne organe (Smodej 2016: 20).

Švedska

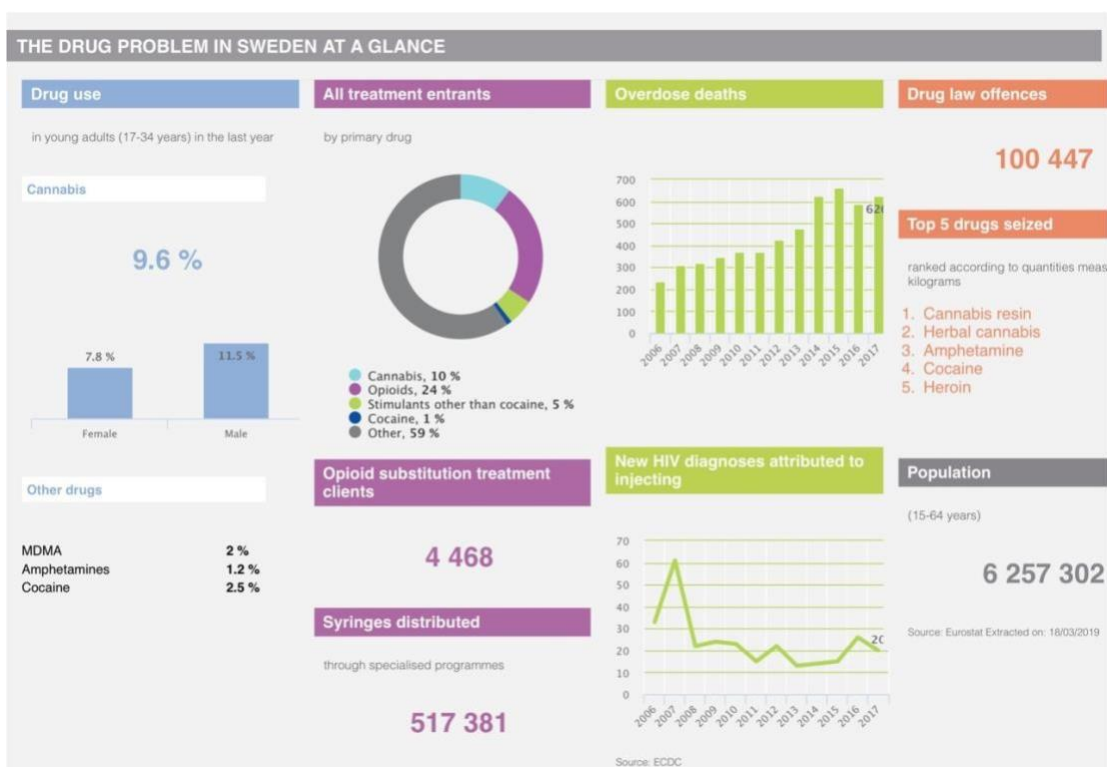
Švedska je evropska predstavnica politike ničelne tolerance do drog. Njihova politika, utemeljena na konvencijah OZN, označuje droge za enega resnejših problemov v družbi. Cilj te politike je doseči družbo brez drog s poudarkom na restriktivnih ukrepih. Švedska vzdržuje

represivni pristop, kjer policija preganja in kaznuje uporabnike drog ter zasleduje cilj popolne abstinence od drog (Smodej 2016: 21).

Ta model vlada na Švedskem že od 60. let prejšnjega stoletja in se je še dodatno zaostril leta 1993, ko so kriminalizirali ne le posedovanje, ampak tudi uporabo drog. Takrat so bile uvedene tudi zaporne kazni za posest prepovedanih drog. Policija ima tam tudi možnost izvajati teste na prisotnost drog v krvi ali urinu brez soglasja posameznika. Število obsojenih za prekrške v zvezi z drogami se nenehno povečuje, pri čemer večina obsodb zadeva preprosto posedovanje ali uporabo drog.

Negativni učinki tega modela se kažejo tudi na zdravju ljudi na Švedskem, zlasti zaradi odklanjanja preverjenih pristopov k zmanjševanju škode (kot jih ima npr. Portugalska). Švedska ima visoke stopnje hepatitisa C med uporabniki, poleg tega pa so prav tako stopnje smrti precej višje v primerjavi z drugimi evropskimi državami. Čeprav se kaže nekaj napredka v smislu prepoznavanja potrebe po spremembah, je Švedska še vedno zadržana do celovitejših programov, ki bi obravnavali tudi zmanjšanje škode in podporo tistim, ki se spopadajo z odvisnostjo od drog (Transform drug policy funation 2018).

Trenutna situacija drog na Švedskem

(EMCDA 2019)

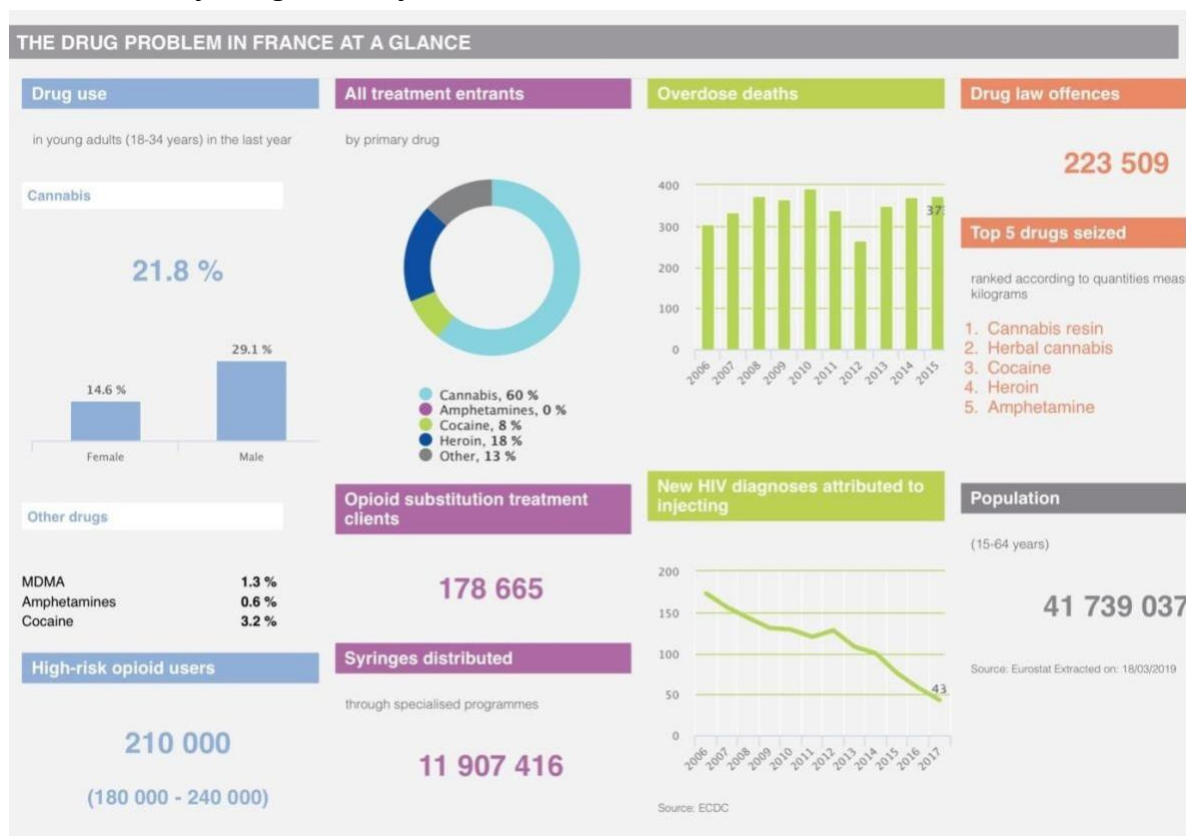
Francija

Francija ima tudi strogo politiko proti drogam, ki sega vse v leto 1970, kjer uporabniki drog tvegajo zaporno kazen in globo. Kljub temu pa je treba opozoriti, da se te kazni redko izvajajo v praksi, saj imajo sodniki alternative za kaznovanje in velika večina obsodb se nanaša na konopljo. Večina prekrškov v povezavi z drogami je povezanih z uporabo drog, pri

čemer okoli 30 % vodi do zaporne kazni.

Dekriminalizacija nekaterih drog v Franciji je odprta debata, a nič ne kaže, da se bo uresničila.

Trenutna stanje drog v Franciji

(EMCDA 2019)

Politika zmanjševanja škode

Pristop zmanjševanja škode se je v zadnjih desetletjih razvil in razširil po svetu. Številne države, vključno z Avstralijo, Nemčijo in Kanado, so uvedle programe, ki temeljijo na načelih zmanjševanja škode, kot so: program zamenjave igel, zamenjave odvisnosti, varni prostori za uživanje drog in druge.

Mednarodne organizacije, kot je Svetovna zdravstvena organizacija (WHO), so prav tako podprle politiko zmanjševanja škode kot učinkovit pristop k obvladovanju posledic drog. Sčasoma so se spoznale prednosti tega pristopa v primerjavi z zgolj represivnimi politikami (Smodej 2016: 23).

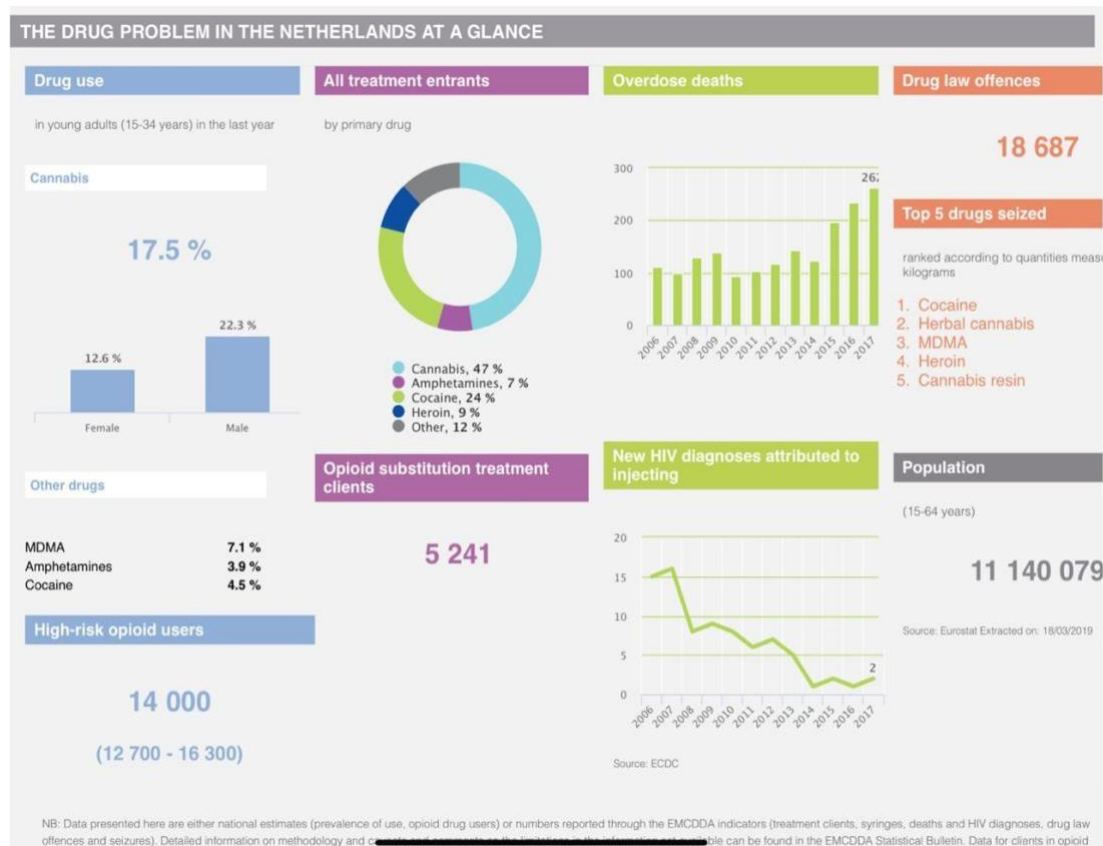
Nizozemska

Nizozemska je ena od držav, ki se je zgodaj odločila za politiko zmanjševanja škode. Njihov pristop se razlikuje od mnogih drugih držav, saj so se zavezali k zmanjševanju posledic in tveganja drog in hkrati izvajajo politiko, ki presega zgolj represivne ukrepe. Njihova politika temelji na zakonskem razlikovanju med trdimi in mehkiimi drogami, legalizacijo majhnih

količin mehkih in trdih drog za osebno rabo, toleranten odnos do uživanja mehkih drog in izvajanje programov pomoči odvisnikom (Smodej 2016: 25).

Formalno sprejeta nova politika iz leta 1976 je temeljila predvsem na želji, da se trg konoplje, ki velja za relativno nizko tveganje, loči od trga drugih, bolj tveganih nelegalnih drog. Za razliko od drugih politik dekriminalizacije drog, se je ta politika tudi strinjala s toleriranjem obstoja prodajaln konoplje, znanih kot "coffee shopi". Tem je dovoljeno delovati pod strogimi pogoji, ki vključujejo omejitve glede starosti in prepoved prodaje drugih drog. Ta pristop je bil široko uspešen, saj le 14% uporabnikov konoplje na Nizozemskem poroča, da so njihovi običajni viri konoplje povezani z drugimi prepovedanimi drogami. Raven uporabe konoplje so primerljive z evropskim povprečjem, kljub povišani uporabi od leta 1976 naprej. Coffe shopi letno generirajo tudi približno 400 milijonov evrov davkov, kar bi šlo drugače v roke kriminalcev (Transform drug policy foundation 2018). Kljub uspehu sistema pa ostaja pomembna pomanjkljivost stroga pridelava konoplje, v skladu z vzpostavljenim mednarodnim pravnim okvirom. To pa vodi do paradoksa: prodaja konoplje je tolerirana in dejansko legalizirana, a coffee shopi še vedno pridobivajo zalogo iz nezakonitega sistema pridelave, ki pogosto vključuje organizirane kriminalne skupine (Transform drug policy foundation 2018).

Trenutna situacija drog na Nizozemskem

(EMCDA 2019)

Portugalska

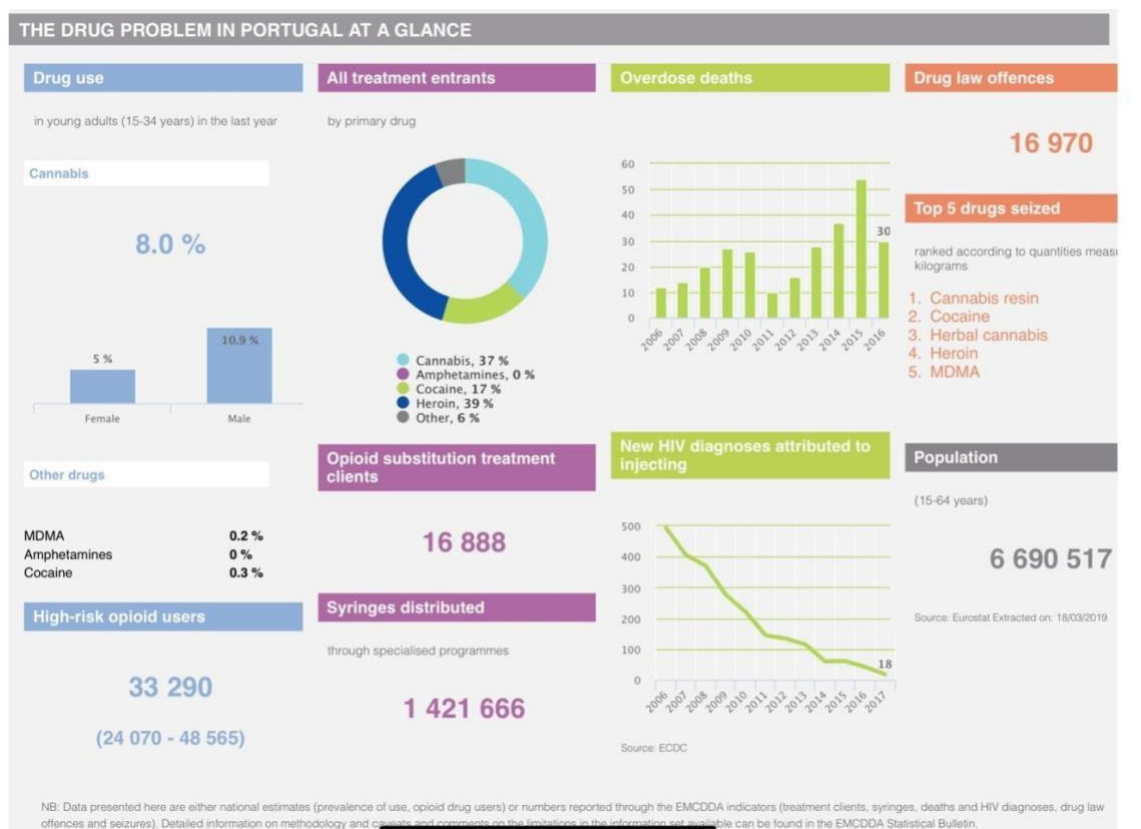
Portugalski pristop k zmanjševanju problematike drog temelji na dekriminalizaciji uporabe

prepovedanih drog. Leta 2001 so uvedli zakon, ki je odpravil kazenske sankcije za pridobivanje in posedovanje majhnih količin drog za osebno uporabo. Namesto kriminalizacije so se osredotočili na administrativno obravnavo prekrškov. Poudarek pa ni bil le na dekriminalizaciji, temveč tudi na družbeni in zdravstveni rehabilitaciji odvisnikov. Uporabniki drog, ki se srečajo s pravosodnim sistemom, niso soočeni z grožnjo zapora, temveč so napoteni na komisijo, ki preuči njihove primere. Namen je preusmeriti posameznike v programe zdravljenja, namesto da jih zgolj kaznujejo (Drobne 2016: 75).

Dekriminalizacija je privedla do dramatične spremembe profila zaporniške populacije. Leta 2001 je bilo več kot 40% portugalskih zapornikov obsojenih zaradi drog, medtem ko se je ta leta 2019 zmanjšal na 15,7%. Skupno število ljudi v zaporu zaradi drog pa od leta 2010 ostaja stabilno, vendar se odstotek ljudi, ki so tam zaradi drog, še naprej zmanjšuje (Transform drug policy function 2018).

V zadnjih dvajsetih letih je raven drog na Portugalskem konstantno pod evropskim povprečjem, zlasti med mlajšimi ljudmi. Po začetnih petih letih po reformi so se pojavi nekaterih ilegalnih drog nekoliko povečali, vendar so se v naslednjih petih letih spet zmanjšali. Kljub konstantnemu naraščanju drog v zadnjih letih pa je Portugalska ohranila eno najnižjih stopenj v Evropi (Transform drug policy function 2018).

Trenutno stanje drog na Portugalskem

(EMCDA 2019)

Slovenija

Slovenija je prevzela zakonodajo o drogah iz obdobja nekdanje Jugoslavije in je sledila mednarodnim konvencijam Združenih narodov. Ključni zakoni vključujejo regulacijo proizvodnje in prometa prepovedanih drog, ukrepe za preprečevanje uporabe ter obravnavo uživalcev in pomoč tem. Leta 2014 je vlada RS potrdila tudi novo uredbo o razvrstitvi prepovedanih drog, ki je premestila konopljo iz prve v drugo skupino, v kateri so snovi, ki se lahko uporabljajo v medicini. Substanca pa mora biti kakovostna, učinkovita in zaradi možnih tveganj predpisana s strani zdravnika (Smodej 2016: 32).

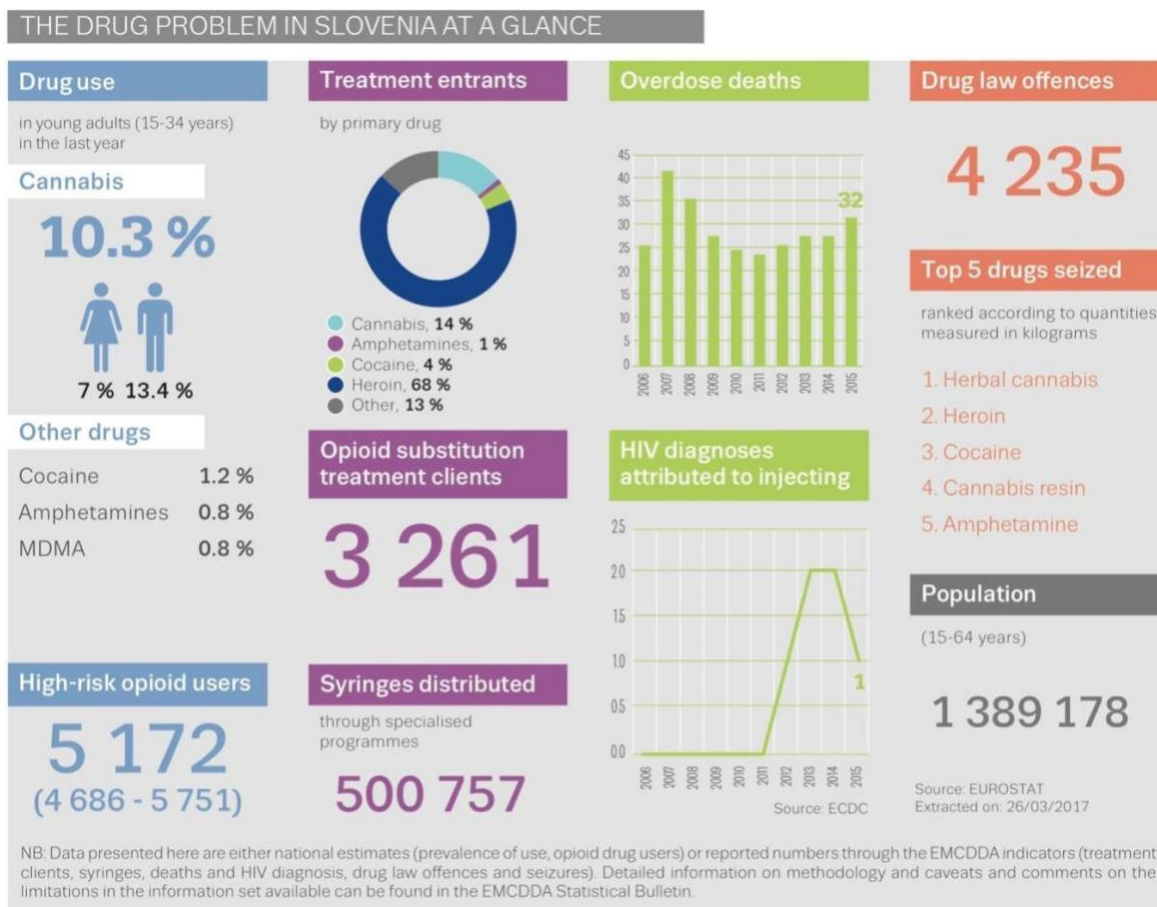
Trenutno v Sloveniji velja dekriminalizacija uporabnikov prepovedanih katerihkoli drog, kar pomeni da je možno imeti v posesti manjšo količino droge za enkratno lastno uporabo in za to plačati le globo (DrogArt, 2023). Ta globa znaša najmanj 42 evrov. Zakon pa je precej manj strog do kršitelja, ki je vključen v program zdravljenja. Meja med kaznivim dejanjem in prekrškom v zakonu pa sicer ni jasno določena, zato morajo pristojni vselej preveriti vse okoliščine. Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami ter kazenski zakonik ne določata,

kakšna količina prepovedanih drog je razumljena kot “enkratna uporaba”. Policija mora zato na podlagi vseh okoliščin primera (količina, način pakiranja, ravnanje storilca...) presoditi, ali gre v danem primeru za kaznivo dejanje ali prekršek.

Drobnetova (2015) pa izpostavlja, da kljub izraženim nameram politike po zdravstvenem pristopu (poudarjanje zdravljenja in zdravstvene oskrbe uporabnikov prepovedanih drog) ostaja izvajani pristop deloma konservativen. Kljub deklariranim načelom, kot so enakopravnost, spoštovanje človekovih pravic in socialna vključenost, obstaja omejeni pristop k obravnavi uporabnikov prepovedanih drog.

Evalvacija nacionalnega programa za obdobje po 2014 kaže ne izboljšave v dostopu do zdravljenja in raznovrstnih storitev za uporabnike prepovedanih drog. Povečalo se je sodelovanje med javnimi zavodi, nevladnimi organizacijami in zavodi za prestajanje kazni zapora. Problem trgovine z drogami pa še vedno vpliva na skupnost, povzroča nasilje in prispeva k socialni izključenosti.

Trenutno stanje drog v Sloveniji

(EMCDA 2017)

5.8 STRATEGIJA EU NA PODROČJU DROG

»Prednostna področja Strategije EU na področju drog so:

1. **zmanjšanje ponudbe** prepovedanih drog, ki vključuje preprečevanje in onemogočanje organiziranega kriminala s spremljanjem, sledenjem, zamrznitvijo in odvzemom pridobljene premoženjske koristi z namenom krepitev varnosti družbe;

2. **zmanjšanje povpraševanja** po prepovedanih drogah, ki vključuje preventivne ukrepe inozaveščanje o škodljivih učinkih prepovedanih drog, psihoaktivnih zdravil in drugih psihoaktivnih snovi, zagotovitev dostopa do zdravljenja, socialne rehabilitacije, resocializacije in celostnega vključevanja odvisnikov v družbo ter okrevanja;

3. **zmanjšanje razširjenosti** in pojavnosti nalezljivih bolezni, povezanih z uporabo prepovedanih drog, ter drugih negativnih zdravstvenih in socialnih posledic uporabe prepovedanih drog v splošni javnosti in zaporih, preprečevanje smrti zaradi predoziranja, zagotavljanje izvrševanja alternativ kazenskim sankcijam;

4. **krepitev mednarodnega sodelovanja** na področju prepovedanih drog s tretjimi državami, mednarodnimi in regionalnimi organizacijami z izvajanjem integriranega, multidisciplinarnega in uravnoteženega pristopa za uresničevanje ciljev strategije ter

spodbujanjem k spoštovanju mednarodnih standardov in obveznosti na področju človekovih pravic;

5. **nadaljnji razvoj raziskav in inovacij** za izvajanje bolj inovativnega in agilnejšega pristopa k vse kompleksnejšemu pojavu prepovedanih drog ter izboljšanje pripravljenosti držav članic EU za odzivanje na prihodnje izzive in krize;

6. **zagotavljanje celovite podpore** pri izvajanju strategije in akcijskega načrta, usklajevanje vseh deležnikov, vključno s civilnodružbenimi organizacijami, ki delujejo na področju prepovedanih drog, ter zagotavljanje ustreznih virov na evropski in nacionalni ravni.« (PISRS 2023)

5.8.1 NACIONALNI PROGRAM NA PODROČJU PREPOVEDANIH DROGV SLOVENIJI

Nacionalni program namenja posebno pozornost šestim ključnim področjem:

1. Preventiva na področju prepovedanih drog: Opazuje trend opuščanja neučinkovitih praks in razvoj dokazano učinkovitih preventivnih programov.
2. Vključevanje posameznika v življenje in skupnost: Poudarek je na ustvarjanju pogojev za popolno vključevanje posameznika v družbo po končanem zdravljenju ali rehabilitaciji.
3. Zdravstvena obravnava uporabnikov prepovedanih drog: Prizadeva si izboljšanje kakovosti preventivnih programov na podlagi mednarodnih standardov.
4. Zmanjševanje škode zaradi uporabe prepovedanih drog: Vključuje preoblikovanje najboljših in stroškovno najučinkovitejših programov v redne dejavnosti z ustrezno institucionalno, kadrovsko in proračunsko podporo.
5. Zmanjševanje dostopnosti do drog.
6. Informatizacija in digitalizacija področja s ciljem za vzpostavitev pogojev za kontinuiran razvoj področja preventive in izvajanje preverjeno učinkovitih programov v vzgojno- izobraževalnem sistemu.

Krovni cilj programa je vzpostavitev nacionalne koordinacije vseh na področju preventive v okviru Slovenije. Hkrati se poudarja potreba po omogočanju različnih oblik pomoči in podpore mladim v duševnih stiskah ter krepitev vrstniških podpornih delavcev. S ciljem vzpostavitve celostno usmerjenega dela z mladimi v psihosocialnih stiskah (PISRS 2021).

6 RAZPRAVA

Države Evrope se zelo različno spopadajo s problemom drog, sama pa sem predvidevala, da **v državah, kjer so prepovedane droge dekriminalizirane ali pa celo legalizirane, se je stopnja kriminala v povezavi z drogami zmanjšala**. Primerjala sem države, ki imajo oz. so imele strogo politiko do drog, kot sta Švedska in Francija in pa države, ki imajo nekatere droge dekriminalizirane ali pa celo legalne; Nizozemska, Portugalska, Slovenija.

Dekriminalizacija in legalizacija sta dva pojma, ki se pogosto uporabljata v političnih in strokovnih razpravah o politikah glede prepovedanih drog. Dejanja, ki so dekriminalizirana, niso več podvržena kazenski obravnavi. Še vedno gre sicer za nezakonito početje, toda ta dejanja niso zapisana v kazenski zakonik. Kljub temu pa so za večino teh dejanj zagrožene upravne sankcije, kot je npr. denarna kazen. Legalizacija po drugi strani pa pomeni, da dejanja niso niti sankcionirana.

Zaradi dolgoročnega spopadanja sveta z drogami lahko opazujemo veliko različnih bitk in strategij uporabljenih v tej vojni in lahko razsodimo kateri so bolj uspešni.

Na zbranih podatkih lahko trdim, da moja hipoteza drži. V državah s strogo politiko do drog je stopnja kriminala precej višja kot v drugih državah. Pa si pogledjmo bolj natančno.

Država	Število gledane populacije	Število prekrškov v povezavi z drogo	Procent kriminala
Švedska	6257302	100447	1,6 %
Francija	41739037	223509	0,54 %
Nizozemska	11140079	18687	0,17 %
Portugalska	6690517	16970	0,25 %
Slovenija	1389178	4235	0,3 %

Podatke iz EMCDA (2019) poročil sem obravnavala glede na gledano populacijo in izračunala procent kriminala. Pri teh podatkih pa se moramo zavedati, da so populacije držav zelo različne, kar nedvomno vpliva na rezultate.

Najbolj izstopajoča je Švedska s kar celim procentom več kot katerakoli druga država. Na drugi strani pa imamo Nizozemsko z le 0,17 %. Kar namiguje, da je v državi, kjer so droge dekriminalizirane in konoplja celo legalizirana, kriminal v povezavi z drogami manj pogost. Naslednja je Francija (0,54), ki je kar daleč od Švedske, kjer še vedno velja protidrogarska politika, a se mnogokrat kazni za manjše prekrške ni izpeljejo do konca oz. jih spregledajo, kar bi znalo vplivati na razliko v primerjavi s Švedsko. Sledita ji Slovenija in Portugalska, ki obe izvajata politiko dekriminalizacije drog dokaj uspešno. Stopnja v Sloveniji je pa še vseeno nekoliko višja, kar bi lahko bila posledica nejasnosti zakona o dekriminalizaciji. V Sloveniji je posest drog za lastno uporabo sicer dekriminalizirana, a sama količina, ki naj bi bila namenjena lastni uporabi ni nikjer določena. To nato vodi, da mora policija na kraju dogodka presoditi, ali gre za lastno uporabo, ali morda za preprodajo. Mnogi policisti bi se zato morda raje odločili napisati kazen, kot pa pustili, da se droga preproda naprej, ne

moremo pa biti popolnoma prepričani, da je to pravi razlog.

Nizka številka Nizozemske je najverjetneje posledica legalizirane konoplje, ker veliko manj ljudi kupuje in konzumira konopljo na ilegalnem trgu, saj je veliko bolj zanesljivo to početi v coffee shopih in je tudi družbeno bolj sprejemljivo. Po drugi strani pa na Portugalskem in v Sloveniji ni tega legalnega trga in je zato ilegalni še vedno edini način dostopanja do drog. Pri primerjanju teh podatkov pa moramo tudi vedeti, da so lahko zapeljivi, saj nikoli ne vemo točne številke ljudi, ki delujejo na črnem trgu. Kakor poudarja Griljc (2007), nekatere države niti niso zainteresirane za raziskovanje kriminala, saj jim ta prinaša velike vsote denarja za zaveso.

Podatki tudi kažejo, da dekriminalizacija ne vodi v dolgoročno povečano uporabo drog. Razširjenost drog na Portugalskem in na Nizozemskem se je namreč po sprejetju zakonov sicer povečala, a se je kasneje ustalila na evropskem povprečju ali pa je celo nižja. Po poročilu EMCDA (2019) je na Portugalskem uporabljalo konopljo okoli 8 % prebivalstva, kokain le 0,3 %, MDMA le 0,2 %, amfetaminov pa 0 % prebivalstva med 15-34 let. Evropsko povprečje uporabe teh drog pa je: konoplja 14,4 %, kokain 2,1 %, MDMA 1,7 %, amfetamini 1 %. Podobno je tudi na Nizozemskem, z izjemo konoplje, ki je pri njih legalizirana.

Kljub uspehu politike imajo svoje pomanjkljivosti. Na primer, na Nizozemskem je prodaja drog sicer legalna pod strogim nadzorom v coffee shopih, še vedno pa opažajo ilegalen dovoz konoplje, kar kaže na pomanjkljivost sistema legalizirane konoplje, saj ta ni legalizirana popolno. Neka stvar namreč ne more biti legalna, če je ne moremo legalno pridelati. No to opozarja tudi Čufarjeva iz kriminalističnega inštituta, ki pravi:

Ja tudi Nizozemska nima tako popolnega sistema glede drog, je res da se konoplja lahko legalno kupuje in prodaja v coffee shopih, vendar pa ima sistem veliko luknjo, ki pa je dovoz konoplje. Ta se še vedno dogaja na ilegalnih trgih, saj proizvodnja konoplje ni dovoljena.

Evidentno je, da država pridobi kar velik del denarja od legalne prodaje konoplje, kar je ena od koristi legalizacije. Kljub temu pa je ključno prepoznati, da nabava konoplje na ilegalnih trgih še vedno financira organizirane kriminalne združbe. To pa odkriva paradoks, kjer legalna prodaja sočasno ohranja vitalnost nelegalnih poti. Izpostavljena je tudi zanimiva dinamika, kjer črni trg ni le omejen na posameznike, temveč deluje kot pomemben nabavitelj za specializirane prodajalne. Torej, črni trg ni razdeljen na fragmente, ampak ima razvejane in stabilne mreže, ki so večinoma vzpostavljene že od leta 1976.

Ravno zato moramo biti previdni pri ocenah uspešnosti držav in poudarjati celovit pristop k obravnavanju problema drog.

Čufarjeva opozarja tudi na previdnost pri implikaciji določenih sistemov v različne države:

Različne države po svetu imajo različne pristope k drogam, eden uspešnejših pa je bil prav na Portugalskem med krizo heroina, kjer so dekriminalizirali konzumiranje vseh drog in odvisnike obravnavali kot paciente, ki rabijo pomoč ter

*jim nudili odvajanje, tomenim, da je bil zelo uspešen primer, **ne moremo pa reči, da bo prineslo pozitivne** učinke povsod po svetu.*

Torej implementacija določenih načinov ni univerzalna rešitev. Različne države imajo različne dinamike družbe, uspeh enega sistema na enem mestu pa ne zagotavlja pozitivnih učinkov povsod.

Izpostaviti je potrebno tudi paradoks popolne prohibicije, ki, kot kaže primer Švedske, ne zagotavlja zmanjšanja kriminala in negativno vpliva tudi na stopnjo umrljivosti. Košir (2002) tudi izpostavi, da prohibicija ne le da ne zmanjšuje kriminala povezanega z drogami, ampak ga spodbuja.

Čufarjeva tudi kritizira popolno prohibicijo:

Popolna prohibicija pa ne bo nikoli popolnoma uspešna, saj samo s preganjanjem ne bomo nujno dosegli vseh ciljev.

Pri obravnavi kriminala povezanega z drogami pa se moramo zavedati, da je že samo kupovanje drog na ilegalnem trgu kaznivo dejanje, kar pomeni, da je vsak, ki kupi drogo že kriminallec (razen v državah kjer je legalno). Enkrat, ko si pa že označen za kriminalca, se pa da kar hitro prestopiti na naslednjo stopnjo. Kot pravi Flaker podatki policijskih statistik kažejo, da je večja verjetnost, da bodo obtoženi ali prijeti zasvojeni z drogami, vendar pa ni nedvoumnih dokazov o vzročni povezavi med uživanjem drog in kriminalom. Po besedah Grebenčeve (2003) pa črni trg deluje kot hierarhična mreža, nadzorovana z nasiljem in je nepredvidljiva ter nevarna. Poudarja tudi, da temelji na osebnih stikih zaupnosti in anonimnosti. O tem priča tudi eden izmed intervjuvanih preprodajalcev, ki je opisal svojo zgodbo, kjer so s prijatelji ukradli prepovedane droge drugemu preprodajalcu:

*En večer smo bili s prijateljema v centru in je bil eden od njiju dolžen denar enemu dilerju. Diler ga je začel nenehno klicati in mu je rekel, da je mojemu prijatelju rekel da mu je dolžen 700 evrov. Dobili smo idejo **da si zmislimo, da imamo denar in potem samo okrademo dilerja in zbežimo**. Diler je nekaj časa bil nedosegljiv, kasneje pa je sporočil do katerega naslova moramo priti. Prijatelja sta šla sama do dilerja, saj ta mene ni poznal. Jaz sem lokacijo dobro poznal in šel do naslova po drugi strani, da sem jih presenetil.*

*Diler je bil s prijateljem in oba sta bila velika, a mi smo bili trije. Potem je en od mojih **prijateljev povlekel iz trobe pištolo** in diler se je ustrašil in ni vedel kaj naj stori, nato mu je rekel moj prijatelj naj pusti trobo in gre stran. Diler je spustil vse iz rok in oba s prijateljem sta zbežala stran. Tudi sami smo zbežali in nato vsebino torbe prodali kasneje tisti večer.*

Ta zgodba potrjuje nepredvidljivost, kaotičnost trga in priča o tem, da je vedno prisoten, četudi se tega ne zavedamo.

Pri ilegalnem trgu z drogami se tako mnogokrat sprašujemo, kaj bi se zgodilo, če bi bil ta legaliziran. Anonimna preprodajalca sta dejala:

Prvi je dejal: *Lahko bi prodal več, saj bi ljudje imeli manj strahu pred mojo drogo, poleg tega pa bi lahko prodajal po nižji ceni kot v trgovinah in tako imel večji dobiček.*

Drugi pa: *Slabo bi vplivalo name, odgnalo bi stranke in če bi me finančna uprava ujela bi moral plačati še davke in globo.*

Eden torej vidi legalizacijo kot možnost po razširitvi svojega trga, saj bi ljudje vedno raje imeli cenejšo robo, drugi pa vidi v legalizaciji le ovire.

S prvim odgovorom se strinja tudi Kristina Čufar iz kriminalističnega inštituta, ki je dejala:

Menim, da ni vse tako pravljичno kot si to nekateri predstavljajo, saj lahko vidimo tudi na primerih nekaterih držav, ki imajo trenutno legalizirane oz. dekriminalizirane določene droge, da je ilegalni trg še vedno aktiven. Pomemben dejavnik za to pa je seveda cena, legalne droge imajo višjo ceno, zato bi mnogi uporabniki raje še naprej kupovali pri rednih dobaviteljih za nižjo ceno.

Trg drog je namreč na koncu koncev le trg in ljudje bodo vedno raje kupili neko stvar, ki je cenejša. Ilegalni trg pa enkrat ko obstaja, težko izgine. Tako meni tudi Grebenčeva (2003), ki pravi, da si uživalci prizadevajo, da bi uživanje drog postala normalna potrošniška praksa, kjer je izbira enega stvar racionalne odločitve potrošnika. Racionalna izbira pa je mnogokrat pogojena z nižjo ceno.

Zanimiv pogled na to ima tudi Mina Paš iz DrogArta:

*Zdi se mi da **legalizacija vsega pa ni smiselna**, saj tudi kot družba nismo dovolj zreli za to. Menim pa da bi **konoplja sigurno lahko bila**, za ostalo pa težko, saj je zdaj že ves trg vzpostavljen. Treba je vedeti, da **bo na črnem trgu vedno ceneje in ko enkrat črni trg je ga je težko odstraniti**. Pomembno pa bi bilo, da bi **ljudje imeli izbiro, kaj in kako kupiti**. Pozitivno pa bi bilo verjetno, da bi se zelo zmanjšala stigma glede drog in omogočila lažje sprejemanje odvisnikov nazaj v družbo.*

Tu DrogArt potrdi težavnost odstranitve črnega trga, hkrati pa izpostavi zelo pomemben vidik legalizacije drog. Z legalizacijo bi ljudje dobili izbiro. Lahko bi se odločili ali postanejo kriminalci in kupijo na ilegalnem trgu ali pa dajo kakšen evro več in tako dobijo zanesljivo robo in ne prekršijo zakona. Omenjeno je tudi zmanjšanje stigme, ki je tudi eden izmed pozitivnih učinkov legalizacije drog. Na Nizozemskem imajo ljudje popolnoma drugačen pogled na nekoga, ki kadi travo, kot pa na Švedskem. Tudi na Portugalskem je dekriminalizacija prinesla pozitivne učinke glede zmanjšanja stigme. Odvisnik bo namreč veliko raje zaprosil za pomoč, če se bo počutil vključenega v družbo kot pa, če ga ta le odvrča, kot se to dogaja na Švedskem. Po besedah Vičarjeve (2015) so uporabniki prepovedanih drog v državah s prohibicionistično politiko celo označeni kot sovražniki, medtem, ko so uporabniki dovoljenih drog označeni kot prijatelji. Kot legalna droga pa je mišljen alkohol, ki pa vemo, da je ravno tako zelo nevarna droga.

Samo vprašanje o legalizaciji drog je zelo kompleksno. Nikoli zares ne bomo vedeli kakšne posledice bo imela legalizacija določenih drog, ali pa katere droge zares lahko legaliziramo, lahko imamo le neka predvidevanja na podlagi držav, ki so to že storile. Kot je tudi DrogArt povedal se največkrat debatira ravno o legalizaciji konoplje, saj je ta najbolj razširjena droga na svetu in je tudi med mladimi že obravnavana kot nekaj normalnega. K normaliziranju mnenja o konoplji prispevajo tudi druge države, kot je Nizozemska, ki je dokaj znana po legalni konoplji. Konoplja sama po sebi pa nima značilnosti, ki bi zares ogrožale zdravega človeka, resno grožnjo predstavljajo le tistim z že poznanimi duševnimi motnjami.

Glede legalizacije drugih drog pa se globalno ne govori preveč in tudi pri spraševanju mladih ankentirancev izstopajo mnenja, da bi bilo smiselno legalizirati konopljo, drugih drog pa raje ne. Vsi izprašani mladi so se namreč strinjali, da bi legalizacija konoplje prinesla pozitivne učinke, ostalih drog pa, da ne bi bilo smiselno legalizirati.

V celoti gledano, kljub prizadevanjem in raznolikim pristopom, se kaže, da boj proti drogam bolj uspešno bojujejo države z dekriminaliziranimi prepovedanimi drogami. Moramo se pa zavedati raznolikosti družb in njihovih specifičnih izzivov in možnosti, da se morda kljub trudu ne bomo nikoli v celoti uspeli izogniti negativnim posledicam povezanim z drogo.

Nato sem trdila, **da bi droge v Sloveniji morale biti bolj natančno klasificirane in tudi obravnavane skladno z lastnostmi in nevarnostmi, ki jih povzročajo.** Različne droge imajo različne učinke in obstaja veliko klasifikacij drog. Večina zakonov pa je določenih glede na pravno klasifikacijo v tri skupine, kljub temu, da je WHO veliko bolj smiselno razvrstil droge glede na učinke. Nekatere države delijo droge na trde in mehke (npr. Nizozemska), a tudi tej se strokovnjaki skušajo izogniti. Moramo se zavedati, da niso vse droge enako škodljive. To tudi navaja Vičarjeva (2015), ki pravi da o nevarnosti drog ne moremo govoriti enodimenzionalno in da droge niso nevarne same po sebi, temveč v interakciji s posameznikom.

Kristina Čufar pravi takole:

*Menim, **da bi droge morali klasificirati precej bolj natančno**, saj kot že prej omenjeno (Glede Slovenije pa menim, da že samo to da so vse droge nekako razdeljene v le tri skupine ni primerna, saj niso vse enako škodljive-težko rečemo, da je heroin na isti ravni kot kanabis.) **ne moremo vseh drog dati v eno homogeno skupino.** Če izpostavimo konopljo je ta že tako ali tako zelo razširjena in v nekaterih državah celo legalizirana ali pa dovoljena v določenih okoljih in ni kaj dosti spremenila delovanja družbe. Uvrstitev drog v skupine dandanes **pa velja že dolgo časa in je že malo zastrela**, saj zdaj bolj poznamo učinke in nevarnosti drog, zato bi bilo smiselno tudi na podlagi teh prilagoditi zakone.*

Sogovornica potrdi, da bi droge morali obravnavati bolj natančno in skladno z njihovimi značilnostmi. Ponovno je bila izpostavljena konoplja, kot primer droge, ki bi potencialno lahko bila legalizirana in v nekaterih državah že je. Izpostavila je tudi zastarelost uvrstitve, kar namiguje, da je morda pravi čas za spremembo. Na težnjo po spremembi pa tudi kaže nejasnost v zakonu, ki ne loči med količino zasežene droge, ki se obravnava kot prekršek in

količino, ki se obravnava kot kaznivo dejanje.

Mina Paš je bila podobnega mnenja:

Ali menite, da bi droge morale biti bolj natančno kvalificirane in tudi obravnavane glede na njihove lastnosti in učinke?

Da, veliko drog, ki spadajo pod prvo in drugo skupino, kot npr. LSD, gobice in seveda konoplja nimajo ravno tako visokih tveganj kot pa kakšen heroin. Lahko so nevarne za ljudi, ki imajo težave z duševnim zdravjem, a na splošno niso tako zasvojljive in škodljive. Po drugi strani pa se heroin in podobni dosti v medicini uporabljajo. Je pa zelo težko spremeniti neko kvalifikacijo substance, saj ko je enkrat na listi prepovedanih snovi jo je zelo težko prestaviti kam drugam.

S tem je moja hipoteza dobila potrditev, poleg tega pa so opozorili na težavo, na katero lahko naletimo. Zaradi dolgega prepričanja in samega slovesa prepovedanih drog, je težko kar naenkrat spremeniti zakon, ki trdi, da je neka droga zelo nevarna. Že po sami naravi ljudi vemo, da smo zelo radi v okolju, ki nam je znano, kakršnakoli sprememba pa lahko vodi do nelagodja in nepričakovanih zapletov.

Mladi mojega vzorca, tako odvisniki kot preprodajalci, so se tudi strinjali, da je klasifikacija površna oz. neustrezna. Nekateri so odgovorili da bi bila možna klasifikacija na mehke (ne tako zasvojljive) in trde (bolj zasvojljive in nevarne). Vsi pa so se strinjali, da bi lahko konopljo legalizirali

Domnevala sem tudi, da **bi se v boju proti drogam morali bolj osredotočiti na zmanjševanje škode in na preventivo samega začetka uživanja droge.**

Zmanjševanje škode se je v veliko državah pokazalo kot odličen boj proti drogam. Največkrat se izpostavi, kot dober primer, Portugalska. Z obravnavanjem odvisnikov kot bolnikov so uspeli zmanjšati bolezni in smrti povezane z drogami, poleg tega pa so tudi zmanjšali stigmo in tako spodbudili več odvisnikov, da si najdejo pomoč.

S tem se strinja tudi Mina Paš, ki pravi:

Menim, da je pravi način v preventivi in pa pomoči odvisnikom -> zmanjševanje škode. Že na alkoholu lahko vidimo, da ga nima smisla prepovedovati, saj to vodi v povečano ilegalno trgovino in stigmo. Zagotovo ima smisel omejevati dostopnost in izobraževati ljudi o nevarnostih drog, sploh mladih. Treba pa bi bilo tudi preprečiti razloge zaradi katerih ljudje pridejo v stik z drogami.

Hkrati tudi izpostavi, da bi se bilo treba osredotočiti na preprečevanje razlogov, ki pripeljejo ljudi k drogam.

Sami razlogi za uživanje drog so lahko različni. Kot pravi Flaker (1999) so lahko rekreativne narave, lahko predstavljajo upor, lahko jih uživamo terapevtsko ali pa zaradi subkulture. Vsi ti začetki uživanja pa lahko vodijo v odvisnost. Sploh pri mladostnikih je preprečevanje začetka uživanja drog ključno. Njihove vrednote niso še popolnoma začrtane, veliko se jih ne

zaveda nevarnosti drog ali pa preprosto želijo biti del družbe.

Pri mojih intervjujih uživalcev so se odgovori na vprašanje, kaj jih je privedlo do drog, glasili:

Kaj je pri vedlo do prvega konzumiranja droge?

*Odvisnik 1: **Peer pressure***

*Odvisnik 2: **Radovednost***

*Odvisnik 3: **Radovednost in peer pressure***

*Odvisnik 4: **Radovednost***

*Odvisnik 5: **Lajšanje stresa***

V današnji družbi so navedeni razlogi eni najbolj pogostnih razlogov, zakaj se mladostnik odloči za drogo. Po Smrdelovi (2016) lahko te razloge razvrstimo v štiri teorije. Če začnemo s peer pressurjem, ga lahko uvrstimo v teorijo vrstniške socializacije, ki pove, da medsebojni odnosi, zlasti z močnimi vrstniki, vplivajo na mladostnika in njegovo uporabo prepovedanih drog. Poleg tega pa je peer pressure tudi del teorije socialnega učenja, ki pojasnjuje, da mladi oblikujejo svoje stališče do prepovedanih drog na podlagi mnenj vzornikov, staršev in prijateljev. Potem, želja po izhodu, nam namiguje na Hirscherjev socialni nadzor, ki pove, daje prestopniško vedenje posledica šibke ali prekinjene povezave med posameznikom in družbo. Zanimanje za droge, pa ravno pade v četrto teorijo prehoda, ki nam razloži kako mladostnik zaradi zanimanja, radovednosti za eno drogo, preide na drugo malo hujšo in nato še na eno hujšo.

Vpliv na prisotnost drog imajo tudi preprodajalci, saj spodbujajo in privabljajo nove odjemalce in s tem potencialne prodajalce. Npr. sam začetek preprodajanja trave lahko vodi v kaj precej bolj nasilnega in nevarnega, kot smo že slišali v zgodbi preprodajalca zgoraj. Tako bi se bilo smiselno osredotočiti tudi na preprečevanje razlogov, da bi nekdo začel prodajati drog.

Pri mladih uživalcih sem opazila tudi, da jim je mnogokrat prodal drogo "prijatelj". Vendar pa se mi zastavlja pomembno vprašanje, ali je ta oseba, ki ti prodaja drogo, resnično tvoj prijatelj?

Prodajalci drog imajo lahko namreč različne motive za svoja dejanja. Že med mojimi intervjuvanci sem opazila, da nekateri začnejo s prodajo zaradi finančnih težav, medtem ko drugi iščejo nekakšno dejavnost zaradi dolgčasa, iz katerega lahko pridobijo nekaj zaslužka.

O razlogih, zakaj so droge še vedno tako razširjene pa je Mina Paš imela tak komentar:

Dostopnost drog je vedno lažja, vedno več ljudi je v večjih duševnih stiskah, iz naše statistike lahko tudi povem, da večina mladih dobi informacije o drogah od dilerjev ali pa svojih prijateljev, kar pa pomeni da ponavadi niso tiste prave informacije o drogi ki bi jih potrebovali za varnost.

Z razvijanjem ilegalnega trga se dostopnost drog seveda zvišuje, pomembno pa je izpostaviti duševne stiske mladih in neustrezno informiranje mladih o drogah. Mladi, kljub veliki razsežnosti informacij na medijih in internetu še vedno ne poznajo vseh tveganj drog. Na

medijih je tudi veliko zavajajočih informaciji in propagiranja kakšnih drog, tako bi se pri preventivi morali osredotočati tudi na ta vidik.

7 SKLEP

Droge predstavljajo izjemno kompleksen izziv, s katerim se soočajo družbe po vsem svetu. Široka raznolikost pristopov k obvladovanju tega problema, odraža različne vrednote in družbene kontekste.

Pri analiziranju uspešnosti različnih politik v zvezi s kriminalom drog, sem prišla do zaključka, da so bolj uspešne tiste države, ki so dekriminalizirale droge in se izogibajo strogi prohibicionistični politiki. Kljub videzu uspešnosti, ki ga kaže primer Nizozemske, pa moramo biti pozorni na morebitne pomanjkljivosti v sistemu. Pomembno je opozoriti, da kriminal nikoli ni popolnoma dokumentiran, kar pomeni, da resnično stanje ostaja deloma skrito.

Glede vpliva legalizacije ilegalnega trga so mnenja mešana. Nekateri nakazujejo možno zmanjšanje ilegalne trgovine, medtem ko drugi trdijo, da bo ta ostala aktivna. Četudi bi prišlo do zmanjšanja, bi ilegalni trg še vedno obstajal, saj bi višje cene legalnih drog ohranjale njegovo privlačnost. Legalizacija bi sicer omogočila večjo izbiro in poskrbela za večjo varnost kakovosti drog, vendar pa ne more popolnoma odpraviti problema črnega trga. Skratka, izziv drog ostaja kompleksen, rešitve pa zahtevajo celovit pristop z razumevanjem različnih vidikov tega problema.

Prišla sem tudi do zaključka, da je trenutna klasifikacija drog v Sloveniji površna in neustrezna, saj ne upošteva raznolikosti učinkov in nevarnosti substanc. Strokovnjaki, institucije in organizacije opozarjajo na potrebo po bolj natančni klasifikaciji, prilagojeni lastnostim drog.

V boju proti drogam je ključno usmeriti prizadevanja v zmanjševanje škode in preventivo za preprečevanje začetka uživanja drog. Poseben poudarek nedvomno moramo posvetiti mladim, saj se pri njih vse začne.

Na koncu koncev pa se moramo vprašati, kaj zares želimo doseči. Vemo, da popolna prohibicija drog ni možna, zatoj vemo, da bodo droge vedno med nami. Zavedati se moramo, da bitke proti drogam ne bomo dobili, lahko pa delamo na tem, da se naučimo z njimi živeti. To pa lahko dosežemo le z iskanjem celostnih rešitev in dajanjem na prvo mesto zdravje ljudi.

8 LITERATURA

Čebašek-Travnik, Zdenka. 2006. *Alkohol in druge droge kot javnozdravstveni problem*. Ljubljana: Delo in varnost.

Drobne, Manca. 2016. *Implementacija politike do prepovedanih drog v Sloveniji: problem (ne)izvrševanja alternativnih rešitev zaporu za uporabnike prepovedanih drog*. Ljubljana: FDV

Flaker, Vito. 1999. Družbene okoliščine uživanja drog. *Teorija in praksa* 35 (5): 809-192.

Griljc, Jure. 2007. *Kriminalistični vidiki preiskovanja kriminalitete drog*. Kamnik: samozaložba

Grebenc, Vera. 2003. *Droge in kriminal: kritičen razmislek o njuni zvezi*. Socialna pedagogika, 7 (4): 407-430

Javna agencija za zdravje. *Prepovedane droge*. Dostopno preko: <https://www.jazmp.si/humana-zdravila/prepovedane-droge/> (3. Marec 2024)

Košir, Matej. 2002. Vpliv nezakonite trgovine s prepovedanimi drogami na mednarodno, regionalno in nacionalno varnost. *Teorija in praksa* 39 (6): 1028-1036

Kazenski zakonik (KZ-1-NPB4). Ur. l. RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo in 54/15: KZ-1-NPB4. Dostopno prek: <https://zakonodaja.com> (3. Marec 2024)

Ministrstvo za notranje zadeve. 2024. *Klasifikacija prepovedanih drog*. Dostopno prek: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/DJZ-Preventiva-in-skrb-za-zdravje/droge/Droge-2024/AN-droge-2024.pdf> (3. Marec 2024)

Poročilo o drogah v Evropi 2022, Trendi in razvoj. Dostopno prek: https://nijz.si/wp-content/uploads/2022/06/highlights_edr2022_sl_finalweb_rev2-1.pdf (3. Marec 2024)

Poročilo o drogah v Evropi 2021, Trendi in razvoj. Dostopno prek: https://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2021_en (3. Marec 2024)

Poročilo o drogah v Evropi 2019, Trendi in razvoj. Dostopno prek: https://www.emcdda.europa.eu/edr2019_en (3. Marec 2024)

Poročilo o drogah v Evropi 2017, Trendi in razvoj. Dostopno preko: https://www.emcdda.europa.eu/edr2017_en https://www.emcdda.europa.eu/edr2017_en (3. Marec 2024)

Poročilo o drogah v Evropi 2007, Trendi in razvoj. Dostopno preko: https://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2007_en (3. Marec 2024)

Pravno-Informacijski sistem Republike Slovenije. 2023. *Resolucija o nacionalnem programu na področju prepovedanih drog 2023-2030 (ReNPPD23-30)*. Dostopno preko: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO145> (3. Marec 2024)

Pravno-Informacijski sistem Republike Slovenije. 2021. *Uredba o razvrstitvi prepovedanih drog*.

Dostopno preko: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED7970> (3. Marec 2024)

Smodej, Sabina, 2016. *Politika vojne drogam proti politiki zmanjševanja škode - umestitev Slovenije*. Ljubljana: FDV

Smrdel, Tjaša. 2016. *Družbeni vidiki zlorabe drog pri mladostnikih*. Izola: Univerza na Primorskem

Transform drug policy fundation. 2018. *The success of Portugals's decriminalisation policy*. Dostopno preko: <https://transformdrugs.org/blog/the-success-of-portugals-decriminalisation-policy-in-seven-charts> (3. Marec 2024)

Transform drug policy fundation. 2018. *Cannabis policy in the Netherlands: Moving froward not backwards*. Dostopno preko: <https://transformdrugs.org/blog/cannabis-policy-in-the-netherlands-moving-forwards-not-backwards> (3. Marec 2024)

Vičar, Sanja. 2015. *Družbena in upravna regulacija rabe indijske konoplje*. Ljubljana: FDV

World health organisation. 2016. *Drugs (psychoactive)*. Dostopno preko: https://www.who.int/health-topics/drugs-psychoactive#tab=tab_1 (3. Marec 2024)

9 PRILOGE

ODVISNIK 1

S katerimi ilegalnimi drogami se ukvarjaš redno?

Konoplja

Pri katerih letih si se začel/a ukvarjati drogami?

V devetem razredu (14 let)

Kaj je pri vedlo do prvega konzumiranja droge?

Peer prressure

Kako dobiš droge?

Prodaja mi jih prijatelj

Kaj meniš da bi prinesla legalizacija drog?

Zvišano konzumiranje, zmanjšanj kriminal.

Si bil/a kdaj vpleten/a v kriminal pod vplivom ali pri kupovanju drog?

Pod vplivom da, med kupovanjem ne.

Meniš, da bi droge morale biti drugače kvalificirane in kakšne celo legalizirane?

Da, menim da bi konoplja sigurno lahko bila, za ostale pa verjetno raje ne.

Si bil kdaj žrtev prevare pri kupovanju droge (napačen produkt, manjša doza...)?

Da

Kako vplivajo socialni mediji in kako nacionalni mediji na konzumiranje drog?

Socialni medji normalizirajo, nacionalni pa strogo zatirajo

ODVISNIK 2

S katerimi ilegalnimi drogami se ukvarjaš redno?

Konoplja, mdma, gobice (občasno kokain)

Pri katerih letih si se začel/a ukvarjati drogami?

16 let

Kaj je pri vedlo do prvega konzumiranja droge?

Radovednost

Kako dobiš droge?

Najprej od prijateljev, nato pa od teh ki so prodajali prijateljem.

Kaj meniš da bi prinesla legalizacija drog?

Na začetku bi se konzumiranje zvišalo nato pa se umirilo.

Si bil/a kdaj vpleten/a v kriminal pod vplivom ali pri kupovanju drog?

Ne

Meniš, da bi kakšne droge morale biti drugače obravnavane in kakšne celo legalizirane?

Da, menim, da bi mehke droge lahko oz. tiste, ki niso tako zasvojljive.

Si bil kdaj žrtev prevare pri kupovanju droge (napačen produkt, manjša doza...)?

Da

Kako vplivajo socialni mediji in kako nacionalni mediji na konzumiranje drog?

Socialni na površju ne podpirajo, a ko enkrat stopiš v to je vse kar dosti spodbujevalno. Tv in reklame tudi ne, a menim da notranje še vseeno spodbujajo, saj imajo tako večjo gledljivost.

ODVISNIK 3

S katerimi ilegalnimi drogami se ukvarjaš redno?

Konoplja

Pri katerih letih si se začel/a ukvarjati drogami?

14 let

Kaj je pri vedlo do prvega konzumiranja droge?

Radovednost in peer pressure

Kako dobiš droge?

Od prijateljev in brata.

Kaj meniš da bi prinesla legalizacija drog?

Zdi se mi da bi legalizacija naravnih drog, še posebej trave imela pozitivne učinke, saj bo njena legalizacija zagotovila varno konzumiranje in to da veš kaj dobiš, ko kupiš nek produkt.

Si bil/a kdaj vpleten/a v kriminal pod vplivom ali pri kupovanju drog?

Ne

Meniš, da bi kakšne droge morale biti drugače obravnavane in kakšne celo legalizirane?

Kot sem že rekla prej se mi zdi, da bi lahko legalizirali travo, ostale pa menim, da ne, razen mogoče v kontroliranih okoljih in le v pomoč že odvisnim.

Si bil kdaj žrtev prevare pri kupovanju droge (napačen produkt, manjša doza...)?

Da, večkrat sem dobila manjšo dozo in pa travo špricano z nečem.

Kako vplivajo socialni mediji in kako nacionalni mediji na konzumiranje drog?

Socialni mediji normalizirajo uporabo drog, še posebej vplivajo na mlajšo generacijo, ki še nima pravega pogleda na problematiko drog. Nacionalni mediji pa strašijo in napihujejo problem drog. Nič od tega pa se mi ne zdi produktivno.

ODVISNIK 4

S katerimi ilegalnimi drogami se ukvarjaš redno?

Konoplja, mdma (občasno molly, gobice, kokain, xannax, LSD)

Pri katerih letih si se začel/a ukvarjati drogami?

15 let

Kaj je pri vedlo do prvega konzumiranja droge?

Radovednost

Kako dobiš droge?

Od prijateljev in kasneje dilerjev

Kaj meniš da bi prinesla legalizacija drog?

Menim, da bi se konzumiranje zvišalo in kriminal tudi, saj bi dilerji več služili, saj bi prodajali po nižji ceni.

Si bil/a kdaj vpleten/a v kriminal pod vplivom ali pri kupovanju drog?

Ne

Meniš, da bi kakšne droge morale biti drugače obravnavane in kakšne celo legalizirane?

Da, mislim da bi konoplja, gobice in te podobne, ki niso tako nevarne v večini primerov sigurno lahko bile legalizirane. Za trde droge pa menim, da ne.

Si bil kdaj žrtev prevare pri kupovanju droge (napačen produkt, manjša doza...)?

Da, večkrat se mi je zgodilo, da sem dobila nekaj drugega, ponavadi, ko sem kupila od nekoga, ki ga nisem poznala.

Kako vplivajo socialni mediji in kako nacionalni mediji na konzumiranje drog?

Menim, da vsi mediji zatirajo droge.

ODVISNIK 5

S katerimi ilegalnimi drogami se ukvarjaš redno?

Konoplja (eksperimentalno MDMA)

Pri katerih letih si se začel/a ukvarjati drogami?

18 let

Kaj je pri vedlo do prvega konzumiranja droge?

Lajšanje stresa

Kako dobiš droge?

Od prijateljev

Kaj meniš da bi prinesla legalizacija drog?

Menim, da bi izboljšala situacijo glede varnosti pri uporabi drog in zmanjšala stigmo, vendar bi povečala uporabo in ker bi bile cene drog na legalnem trgi visoke, bi ilegalni trg še bolj služil.

Si bil/a kdaj vpleten/a v kriminal pod vplivom ali pri kupovanju drog?

Ne

Meniš, da bi kakšne droge morale biti drugače obravnavane in kakšne celo legalizirane?

Da, menim da so droge zelo različne med sabo in sigurno ne enako nevarne. Legalizirana bi sigurno lahko bila konoplja, saj je že v veliko drugih državah in nima nekih posebnih slabih učinkov.

Si bil kdaj žrtev prevare pri kupovanju droge (napačen produkt, manjša doza...)?

Da, zdi se mi da sem kdaj dobila nekaj kar ni bila trava, ali pa ni bila dovolj močna.

Kako vplivajo socialni mediji in kako nacionalni mediji na konzumiranje drog?

Menim, da se ne razlikuje preveč, večina jih zatira droge.

PRODAJALEC 1

Kdaj si se začel ukvarjati s preprodajo drog?

Pri 18

Katere droge prodajaš?

Konopljo

Ali tudi sam konzumiraš te droge?

Da

Ali si bil kdaj vpleten v kriminal v povezavi s preprodajo drog?

Ne

Kaj te je pripeljalo do preprodaje te droge?

Delal sem jo zase, potem sem jo pa začel deliti med prijatelji in ugotovil, da lahko pridobim iz tega zaslužek.

Kako bi legalizacija te droge vplivala na tvojo prodajo?

Lahko bi prodal več, saj bi ljudje imeli manj strahu pred mojo drogo, poleg tega pa bi lahko prodajal po nižji ceni kot v trgovinah in tako imel večji dobiček.

Kako bi legalizacija drog vplivala na konzumiranje drog v Sloveniji?

Menim, da bi legalizacija sintetičnih drog prinesla kaos (tako kot v Kanadi), legalizacijanaravnih drog kot je konoplja pa menim, da bi imela pozitivne učinke.

Kako bi legalizacija vplivala na kriminal?

Menim, da bi legalizacija sintetičnih drog iz tistih ki povzročijo agresijo zvišala kriminal, saj bi spodbudila odvisnost in tako prisilila odvisnike, da jim zmanjka denarja in posežejo po kriminalu.

Legalizacija naravnih pa menim, da bi ga znižala.

PRODAJALEC 2

Kdaj si se začel ukvarjati s preprodajo drog?

Pri 16

Katere droge prodajaš?

Konopljo

Ali tudi sam konzumiraš te droge?

Da, občasno

Ali si bil kdaj vpleten v kriminal v povezavi s preprodajo drog?

Da, v krajo kokaina in trave s pomočjo sile

Bi lahko delil zgodbo?

En večer smo bili s prijateljema v centru in je bil eden od njiju dolžen denar enemu dilerju. Diler ga je začel nenehno klicati in mu je rekel, da je mojemu prijatelju rekel da mu je dolžen 700 evrov. Dobili smo idejo da si zmislimo, da imamo denar in potem samo okrademo dilerja in zbežimo. Diler je nekaj časa bil nedosegljiv, kasneje pa je sporočil do katerega naslova moramo priti. Prijatelja sta šla sama do dilerja, saj ta mene ni poznal. Jaz sem lokacijo dobro poznal in šel do naslova po drugi strani, da sem jih presenetil. Diler je bil s prijateljem in oba sta bila velika, a mi smo bili trije. Potem je en od mojih prijateljev povlekel iz trobe pištolo in diler se je ustrašil in ni vedel kaj naj stori, nato mu je rekel moj prijatelj naj pusti trobo in gre stran. Diler je spustil vse iz rok in oba s prijateljem sta zbežala stran. Tudi sami smo zbežali in nato vsebino torbe prodali kasneje tisti večer.

Kaj te je pripeljalo do preprodaje te droge?

Dolgčas, potreba po denarju

Kako bi legalizacija te droge vplivala na tvojo prodajo?

Slabo, odgnalo bi stranke in če bi me finančna uprava ujela bi moral plačati še davke in globo

Kako bi legalizacija drog vplivala na konzumiranje drog v Sloveniji?

Konzumiranje bi se zvišalo, saj bi se stvar normalizirala.

Kako bi legalizacija vplivala na kriminal?

Zmanjšal bi se, saj bi preprodajalci izgubili promet in bi vse bilo bolj nadzorovano.

KRIMINALISTIČNI INŠTITUT

Kako bi ocenili trenutne pristope k preprečevanju drog in obvladovanju problema v Sloveniji?

To je zelo kompleksno vprašanje, menim pa da Slovenija ni med najboljšimi ali najslabšimi globalno gledano. V Sloveniji je zdravstvena paradigma tista, ki kontrolira idejo prepovedanih drog in v imenu varovanja javnega zdravja so vse droge prepovedane. Popolna prohibicija pa ne bo nikoli popolnoma uspešna saj samo s preganjanjem ne bomo nujno dosegli vseh ciljev.

Kateri trenutni pristopi do prepovedanih drog so po vašem mnenju najbolj učinkoviti?

Različne države po svetu imajo različne pristope k drogam, eden uspešnejših pa je bil prav na portugalskem med krizo heroina, kjer so dekriminalizirali konzumiranje vseh drog in odvisnike obravnavi kot pacienti, ki rabijo pomoč ter jim nudili odvajanje, to menim, da je bil zelo uspešen primer, ne moremo pa reči, da bo prineslo pozitivne učinke povsod po svetu.

Glede Slovenije pa menim, da že samo to da so vse droge nekako razdeljene v le tri skupine ni primerna, saj niso vse enako škodljive-težko rečemo, da je heroin na isti ravni kot kanabis.

Kaj pa primer Nizozemske?

Ja tudi Nizozemska nima tako popolnega sistema glede drog, je res da se konoplja lahko legalno kupuje in prodaja v coffee shopih, vendar pa ima sistem veliko luknjo, ki pa je dovoz konoplje. Ta se še vedno dogaja na ilegalnih trgih, saj proizvodnja konoplje ni dovoljena.

Kateri so alternativni načini obravnavanja kaznivih dejanj v zvezi z drogami?

V Sloveniji samo zauživanje drog ni kaznivo dejanje, medtem ko posest droge je. To pa zna biti v mnogih situacijah nejasno. Samo obravnavanje uživalcev menim, da bi se lahko spremenilo tako da bi bila določena mera nekaterih drog dovoljena za samouživanje, glede ilegalne preprodaje pa menim, da ni smiselno delati sprememb.

Kakšno je vaše stališče glede možnosti legalizacije določenih drog v kontekstu zmanjševanja kriminala povezanega z drogami?

Menim, da ni vse tako pravljico kot si to nekateri predstavljajo, saj lahko vidimo tudi na primerih nekaterih držav, ki imajo trenutno legalizirane oz. dekriminalizirane določene droge, da je ilegalni trg še vedno aktiven. Pomemben dejavnik za to pa je seveda cena, legalne droge imajo višjo ceno, zato bi mnogi uporabniki raje še naprej kupovali pri rednih dobaviteljih za nižjo ceno.

Kaj menite o konoplji in kaj o drugih prepovedanih drogah, so vse enako škodljive ali je kakšna razlika?

Menim, da bi droge morali klasificirati precej bolj natančno, saj kot že prej omenjeno ne moremo vseh drog dati v eno homogeno skupino. Če izpostavimo konopljo je ta že tako ali tako zelo razširjena in v nekaterih državah celo legalizirana ali pa dovoljena v določenih okoljih.

Kaj pa primer alkohola?

Ja alkohol je velik problem in nevarna droga, menim pa da bi lahko bil primerljiv z konopljo. Na primeru prohibicije alkohola v Ameriki se je dalo opaziti, da prohibicija ni bila rešitev, vodila je do poraslega ilegalnega trga in prodajali so se bolj koncentrirani izdelki. Podobno je pa tudi s konopljo danes, vedno bolj je razširjen trg in vedno bolj je skoncentrirana.

Kako bi država morala obravnavati problem drog po vašem mnenju?

Menim, da bi bilo smiselno droge obravnavati po specifičnih kategorijah ne pa vse kot eno homogeno skupino ter na podlagi učinkov in nevarnosti določenih drog tudi tako usmeriti zakone.

DROGART

Kaj menite, da je pravi način boja proti drogam?

Menim, da je pravi način v preventivi in pa pomoči odvisnikom-zmanjševanje škode. Že na alkoholi lahko vidimo, da ga nima smisla prepovedovati, zagotovo ima smisel omejevati dostopnost in izobraževati ljudi. Treba pa bi bilo tudi preprečiti razloge zaradi katerih ljudje pridejo v stik z drogami.

Zakaj menite, da problem drog še vedno narašča?

Dostopnost drog, večje duševne stiske, iz naše statistike lahko tudi povem, da večina mladih dobi informacije o drogah od dilerjev ali pa svojih prijateljev, kar pa pomeni da ponavadi niso tiste prave informacije o drogi ki bi jih potrebovali za varnost.

Kako bi legalizacija določenih drog vplivala na družbo?

Zdi se mi da legalizacija vsega pa ni smiselna, saj tudi kot družba nismo dovolj zreli za to. Menim pa da bi konoplja sigurno, za ostalo pa je težko, saj je zdaj že ves trg vzpostavljen. Treba je vedeti, da bo na črnem trgu vedno ceneje in ko enkrat črni trg je ga je težko odstraniti. Pomembno pa bi bilo, da bi ljudje imeli izbiro, kaj in kako kupiti. Pozitivno pa bi bilo verjetno, da bi se zelo zmanjšala stigma glede drog in omogočila lažje sprejemanje odvisnikov nazaj v družbo.

Ali menite, da bi droge morale biti bolj natančno kvalificirane in tudi obravnavane glede nanjihove lastnosti in učinke?

Da, veliko drog, ki spadajo pod prvo skupino, kot npr. LSD, gobice in seveda konoplja nimajo ravno tako visokih tveganj kot pa kakšen heroin. Lahko so neravne za ljudi, ki imajo težave z duševnim zdravjem, a na splošno niso tako zasvojljive in nevarne. Po drugi strani pa se heroin in podobni dosti v medicini uporabljajo. Je pa zelo težko spremeniti neko kvalifikacijo substance, saj ko je enkrat na listi prepovedanih snovi jo je zelo težko prestaviti kam drugam.
